

de blauwe klauwier

jaargang 23 no. 1

DE BLAUWE KLAUWIER is een uitgave van **VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN"**, en verschijnt in principe 4 keer per jaar.

LOSSE ABONNEMENTEN zijn verkrijgbaar door storting van *f* 17,50 op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "abonnement Blauwe Klauwier". De portokosten zijn in de prijs inbegrepen.

DE REDACTIE bestaat uit: Willem Veenhuizen en Jan Wouters.

Het redactie-adres is: De Braken 11
5541 AC Reusel
tel. 0497-642391

VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN" beoogt bezig te zijn met vogelstudie in de Kempen, teneinde de kennis over de, in het wild levende, vogels te vergroten en een bijdrage te leveren aan de bescherming van deze vogels in hun milieu. Hiernaast is ruimte voor andere activiteiten zoals: natuurstudie in ruimere zin, voorlichting, educatie en beheerswerkzaamheden.

LIDMAATSCHAP kan men verkrijgen door zich te wenden tot het secretariaat van de Vogelwerkgroep. Het lidmaatschap begint met een proeflidmaatschap van 3 maanden. De contributie bedraagt *f* 45,- per jaar; studenten betalen *f* 35,- en gezinsleden *f* 22,50. DONATEURS die de vogelwerkgroep willen steunen zijn van harte welkom. Donateurs die *f*25,- of meer schenken, krijgen een jaar lang de Blauwe Klauwier toegezonden. BETALING van de contributie of donatie kan geschieden door storting op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "contributie Vogelwerkgroep" dan wel "donatie Vogelwerkgroep".

HET POSTADRES van het secretariaat luidt als volgt:

Vogelwerkgroep "De Kempen"
Postbus 386
5500 AJ Veldhoven.

ARTIKELN UIT DE BLAUWE KLAUWIER MOGEN WORDEN OVERGENOMEN, NA VOORAF VERKREGEN SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE REDACTIE, ONDER VERMELDING VAN DE BRON.

JAARVERSLAG OVER 1996 VAN VOGELWERK GROEP DE KEMPEN

PEER BUSINK

Terugkijkend op 1996 mag mijns inziens gezegd worden, dat het weer zeer behoorlijk is gegaan met de VWG. Naast de gebruikelijke activiteiten zoals broedvo-gelinventarisaties, feestcommissie-weekend, nestkastenproject Koningshof, Klapekstertellingen, nieuwe ledenopvang, vier uitgaven van de Blauwe Klauwier en elke maand een programma op de ledenbijeenkomst, zijn er ook nog andere interessante activiteiten geweest.

Ik zei net de *gebruikelijke* activiteiten en heb er een aantal opgesomd. We zijn er zo aan gewend, maar achter elke activiteit staan toch mensen die het weer moeten organiseren en het verder op de rails moeten houden.

We begonnen dit jaar meteen stevig met de Klapekstertelling, de wintertelling en vele koude nachtelijke Bosuileninventarisaties.

De eerste ledenvergadering van dit jaar was de druk bezochte jaarvergadering. Hans Peeters en Pien Eekhout van Vogelbescherming Zeist stonden toch wel even te kijken toen ze de volle zaal zagen. "Dit maken we niet vaak mee, wanneer we naar de provincie afzakken" zeiden ze. Trouwens de ledenbijeenkomsten op zich, worden steeds vrij goed bezocht en dat is voor het organisatie-team toch een bevestiging.

Verder hebben we geprobeerd (buiten de vakanties), om toch elke maand een excursie te houden voor vooral de nieuwere leden. Het snelst en het meest leer je in eerste instantie tijdens zo'n wandeling. Na een wat aarzelende start zijn de opkomsten van de laatste excursies redelijk geweest. Bij deze een oproep aan de "oude rotten" binnen onze gelederen, om zich op te werpen als excursieleider en zodoende de kennis door te geven! Dit geldt ook voor degenen die van zichzelf vinden dat ze

nog iets bij kunnen leren (en voor wie geldt dit niet?), om aan de excursies deel te nemen. Schrijf de data van de excursies, in het jaarprogramma dat verderop in dit blad staat, alvast in je nieuwe agenda. Trouwens meedoen aan inventarisaties is nog een betere leermeester.

De roofvogelcommissie heeft zich zeer verdienstelijk gemaakt door in talloze inventarisatie-uren gegevens te verzamelen. Jacques van Kessel en Albert Vrijaldenhoven hebben hun inventarisatie van de Buikheide gebundeld in een mooi verslag, dat in november werd uitgegeven.

De tentoonstelling "Vogels in de Kempen" heeft in het gemeentehuis van Veldhoven waardig afscheid genomen van zijn bestaan. De commissie gaat zich voorzichtig oriënteren op een volgende tentoonstelling.

Verder is dit jaar onder leiding van Minke Bozuwa een tweede nestkast-project gestart en wel op het golfterrein van Wel-schap. Vooral Ton Geerts heeft zich zeer verdienstelijk gemaakt door voor dit project (en ook voor Koningshof) tientallen nestkasten te maken en deze te voorzien van de nieuwste "technische snuffjes".

Omdat we eind 1995 extra geld toebedeeld kregen door schenking van de milieuprijs Eindhoven, werd het idee verder ontwikkeld om dit geld te besteden aan een informatiebron voor de leden (conform de uitslag van de enquête). Allerlei boekwerken en CD's zijn hiervoor inmiddels aange-schaft. Dat hiervoor belangstelling bestaat is inmiddels wel gebleken. Door middel van een nieuw opgezet uitleensysteem is hierin structuur gebracht. In een volgende Blauwe Klauwier zal een overzicht komen van alle materialen die in de VWG-bibliotheek aanwezig zijn.

Om niet over de broedvogelinventarisaties en andere VWG-inventarisaties uit te weiden (dit is een zaak van onze biologisch-secretaris), wil ik alleen de kortstondige inventarisaties aanhalen, die door externe organisaties zijn georganiseerd en waar een aantal van onze leden aan deel hebben genomen. Dit waren: de winterse bekendtelling (SOV), European Bird Watch (Birdlife), steltloperstelling (Landelijke Steltloper Werkgroep) en de plassentelling (Bureau Waardenburg). Verder hebben we ons als vereniging gepresenteerd op de Valkerijdag in het Leenderbos (SBB).

Opvallend was verder ook de belangstelling voor de trektelpost Strabrecht, menige keer was het aantal deelnemers boven de tien, ondanks de weersomstandigheden die meestal niet zo gunstig waren.

Overigens is het vermeldenswaardig dat mede door ons protest, door de gemeente Hooge- en Lage Mierde is besloten,

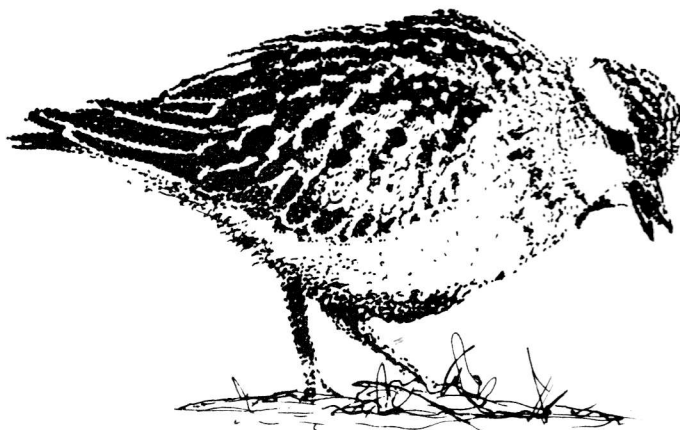
geen jacht toe te laten in het natuurgebied(!) Zwartven. Een WBE had hiervoor een verzoek ingediend.

Alhoewel ik niet compleet zal zijn, heb ik m.i. toch de meeste opzienbarende interne zaken van onze vereniging opgesomd.

Op bestuurlijk niveau valt te melden dat de secretaris Jan Kolsters en bestuurslid Pieter Wouters (o.a. verzorging convo's) er mee ophouden. Natuurlijk is dan ook een welgemeend bedankt aan hen op z'n plaats, voor hun belangeloze inzet voor onze vereniging.

De voorzitter mag (door acclamatie bepaald) nog één jaar zitten.

Ook mag eens een keer aangehaald worden dat de VWG-inventarisaties goed en structureel door Hans Hermans worden georganiseerd en dat Huub Knubben er steeds voor zorgt dat we financieel kerngezond zijn en blijven.

DE VOGELS IN 1996

HANS HERMANS

1996 was een goed jaar voor "spotters" van zeldzame soorten in de Kempen. Gezien zijn onder meer Pestvogel, Witkopgors, Witoogend, Krekeltzanger en Middelste Bonte Specht (nog steeds te zien !?). Ook van andere soorten zijn bijzondere waarnemingen gedaan, zoals Rode Vrouwen in winter en vroege voorjaar, de invasie van Gaaien, de spectaculaire aantallen van trekkende Houtduiven op sommige dagen, de Kramsvogels in mei, Lepelaars in het Goorven, honderden Regenwulpen in de Keyenhurk etc. etc.

Als iedereen zijn persoonlijke bijzondere waarnemingen zo spoedig mogelijk aan mij doorgeeft, kan er binnenkort weer een lange lijst gepubliceerd worden.

Hoe goed of slecht de broedvogels het in 1996 gedaan hebben is veelal nog niet bekend omdat de meeste rapporten nog moeten verschijnen. Na de strenge winter zijn er in ieder geval nog maar enkele paren IJsvogels gesignaleerd (landelijk minder dan 50 paartjes).

Net als vele watervogels hebben ook de Geoorde Fuut (Malpie: 2 paar, Flaes: 3 paar) en de Dodaars door het droogvallen van bijna alle vennen geen goed jaar achter de rug. De Roerdomp heeft het alleen in de Valkenswaardse en Bergeijkse Visvijvers goed gedaan. Het Woudaapje liet zich dit jaar alleen bij Budel-Dorplein horen (5-6 territoria in heel Nederland).

Eén melding van een Korhaan op de Cartierheide lijkt de doodsteek voor deze soort in ons werkgebied, op de Oirschotse Heide is het voor deze soort afgelopen.

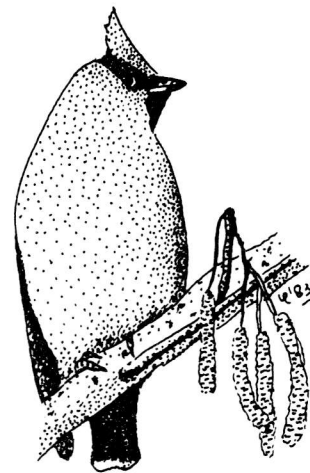
Een opsteker is het broedgeval van de Grote Gele Kwikstaart, lang geleden dat deze hier gebroed heeft.

Van de Kuifleeuwerik kwam nog maar één melding uit Eindhoven, Veldhoven is nu het laatste bolwerk van deze soort. In het nabije verleden zijn er ook

meldingen geweest vanuit Eersel, Hapert en de Keyenhurk. Is dat voorgoed verleden tijd ?

De Bosuil en de Nachtzwaluw zijn in 1996 weer eens op vele plekken geïnventariseerd, mede ook door de steun van verschillende IVN-en (resultaten in volgende Blauwe Klauwier).

In 1997 komt er weer een onderzoek naar de Patrijs net als in 1992 en 1987. Ook de leden van de Roofvogelcommissie gaan er dit jaar weer fanatiek tegen aan. Maar ook vele andere leden van VogelWERKgroep de Kempen gaan in 1997 weer volop aan de slag, ieder op zijn eigen manier met onze gezamenlijke hobby.

Activiteitenoverzicht "VWG de Kempen" 1997

Algemene broedvogelinventarisaties VWG	Hans Hermans
Archiefwerk	Tonny vd. Vleuten
Begeleiding nieuwe leden	Peer Busink
Bekentelling SOV	Guus Nas
Bibliotheek VWG	Corine Westerlaken
Dia-archief	Joris Mekes
Feestcommissie	Harold Bierens
Natuurontwikkelings-project Grijze Steen	Edwin vd Werf
Huiszwaluw telling	Willem Veenhuizen
Klapekster wintertelling	Piet v. Happen
Milieuzaken algemeen	Jacques v. Kessel
Milieu-overleg gemeente Eindhoven	Willem Veenhuizen
Natuurontwikkelings-project Ekkersweijer	Peer Busink
Nestkastenproject Koningshof	Jan Wouters
Nestkastenproject Welschap	Minke Bozuwa
Nestvlotenproject Zwarte Stern	Peer Busink
Politie-overleg buitengebied	Jan Kolsters
Redactie De Blauwe Klauwier	Jan Wouters
Roofvogels in de Kempen	Pieter Wouters
Stichting Stadsnatuur Eindhoven	Willem Veenhuizen
Tentoonstellingscommissie	Piet van Happen
Trektellen Strabrecht LWVT	Guus Nas
Werkgroep ecologische begrenzing Beerzedal	Marco Bakermans
Weidevogelbescherming	Willem Veenhuizen

De genoemde personen zijn de contactpersoon van de desbetreffende activiteit en zorgen voor de coördinatie ervan. Wanneer je aan een activiteit wilt meewerken, neem dan contact op met deze contactpersoon.

De volgende mensen hebben zich opgegeven om een excursie voor de andere leden te leiden: Harold Bierens, Peer Busink, Hans Hermans, Jacques v. Kessel, Henk Munsters, Willem Veenhuizen, Albert Vrijaldenhoven. Zie voor de data: het jaarprogramma.

Jaarprogramma VWG De Kempen 1997

HANS HERMANS

februari

- zo 2 Plassentelling voor Buro Waardenburg
- di 4 Bestuursvergadering (Peer Busink)
- do 20 Kerkuil (kleine zaal) beschikbaar
- za 22 Dagexcursie Keersop Leonard Schrofer SBB 10.30 P-plaats SJZiekenhuis Veldhoven
- vr 28 Ledenvergadering: Roofvogelcommissie: roofvogelonderzoek in de Kempen

maart

- za 1 Nestkasten schoonmaken 9.00 ingang Koningshof (Jan Wouters)
- zo 2 Plassentelling voor Buro Waardenburg
- di 4 Bestuursvergadering (Hans Hermans)
- za/zo 8/9 Bekentelling (Guus Nas)
- do 20 Kerkuil (kleine zaal) beschikbaar
- zo 23 Excursie Dommelbeemden/Vlasroot 9.00 ingang Witven Veldhoven (J. van Kessel)
- vr 28 Ledenvergadering: Frank Willems: Vogelonderzoek in Griekenland

april

- di 8 Bestuursvergadering (Huub Knubben)
- weekend 11/12/13 Kampeerweekend boerderij De Kievit in De Utrecht (Harold Bierens)
- do 17 Kerkuilzaal beschikbaar
- za 19 Excursie De Hamert 7.00 D'n Aard (Henk Munsters)
- vr 25 Ledenvergadering: Wiel Poelmans: Meetnet-onderz. prov. N.Br.naar o.a. weidevogels
- za 26 Excursie Achelse Kluis 8.00 klooster (Harold Bierens)

mei

- ma 5 1e nestkastcontrole golfbaan Welschap 18.15 (Minke Bozuwa)
- di 13 1e nestkastcontr. Koningshof 18.15 (Jan Wouters)
- di 13 Bestuursvergadering (Willem Veenhuizen)
- do 15 Kleine zaal beschikbaar
- vr 23 Ledenvergadering: Rob Lensink (Waardenburg): Resultaten Plassentelling
- zo 25 Excursie Karpendonkse Plas 7.00 ten ZW bij midgetgolfbaan (Willem Veenhuizen)
- ma 26 2e nestkastcontr. golfbaan Welschap 18.15 (Minke Bozuwa)

juni

- ma 2 Excursie Ekkersweier 19.00 fietsbrug (Peer Busink)
- di 3 2e nestkastcontr. Koningshof 18.15 (Jan Wouters)
- vr 6 1e nachtzwaluwinventarisatie Leenderbos 21.00 P-plaats SBB-schuur (Hans Hermans)
- di 10 Bestuursvergadering
- vr 13 2e nachtzwaluwinventarisatie Leenderbos 21.00 P-plaats SBB-schuur (Hans Hermans)
- ma 16 3e nestkastcontrole golfbaan Welschap 18.15 (Minke Bozuwa)
- do 19 Kleine zaal beschikbaar
- di 24 3e nestkastcontrole Koningshof 18.15 (Jan Wouters)
- vr 27 Ledenvergadering: aansl. 3e nachtzw.inv. Leenderbos 21.15 P-plaats SBB-schuur
(Hans Hermans)

juli

hele maand Huiszwaluwtellingen (Willem Veenhuizen)

vr 11 4e nachtzwaluwinventarisatie Leenderbos 21.15 P-plaats SBB-schuur (Hans Hermans)

augustus

hele maand Huiszwaluwtellingen (Willem Veenhuizen)

vr 22 Ledenvergadering: vakantie-dia's van leden

september

za 6 Trektelling Strabrechtse Heide

di 9 Bestuursvergadering

do 18 Kleine zaal beschikbaar

za 20 Trektelling Strabrechtse Heide

vr 26 Ledenvergadering: Chris Tönissen (LNV): natuurontw. projecten i.d. Kempen (EHS e.a.)

zo 28 Excursie Vess. vennen e.o. 9.00 Groot Meer, 1e weg links vanaf Wintelre (J. v. Kessel)

oktober

za 4 Trektelling Strabrechtse Heide

di 14 Bestuursvergadering (Peer Busink)

do 16 Kleine zaal beschikbaar

za 18 Trektelling Strabrechtse Heide, aansl. excursie Strabrechtse Heide
12.00 P-plaats De Plaetse (Hans Hermans)

vr 24 Ledenvergadering: Jan v.d. Winden: Zwarte Sternonderzoek in Nederland en de
Oekraïne

november

za 1 Trektelling Strabrechtse Heide

di 11 Bestuursvergadering (Hans Hermans)

za 15 Trektelling Strabrechtse Heide

do 20 Kleine zaal beschikbaar

vr 28 Ledenvergadering: Ad Wittgen: roofvogels

za 29 SOVON-dag

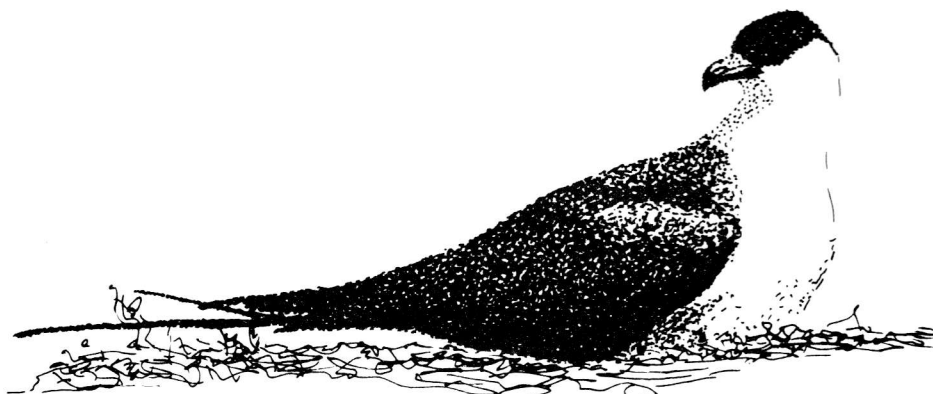
december

di 2 Bestuursvergadering (Huub Knubben)

do 11 Kleine zaal beschikbaar

vr 19 Ledenvergadering: dia's uit de oude doos (Joris Mekes en Harold Bierens)

za 27 Excursie Plateaux 9.00 infopaneel Natuurmonumenten (Albert Vrijaldenhoven)

Inventariseerders BROEDSEIZOEN 1997

HANS HERMANS

- Wil Beeren: Soerendonks Goor
Budel-Dorplein
- IVN-Waalre: Elshouters
Grote Hei (Diep Meerven e.o.)
- IVN-Valkenswaard: Malpiebeemden: grens tot Venbergse Molen
Visvijvers Valkenswaard: alleen de blauwe-reigerkolonie
- Chris Mulder: Oirschotse Hei: Korhoen en Havik
- Ru Bossong: Roekenkolonie Eindhoven-IJsbahn
- IVN Bergeyk/Eersel: Het Schut (half)
- Frans van Boxtel (SBB): Reuselse Moeren
- IVN-Nuenen (Ad v.d. Hurk e.a.): Nuenens Broek (BMP-A)
Heerendonk (BMP-A)

- VWG De Kempen:

- Geert Sanders De Flaas en het Goor: K/Z-soorten
- Jacques v. Kessel Vessemse vennen: K/Z-soorten
- Roofvogelcommissie Buikheide: alle roofvogels
- Roofvogelcommissie Molenvelden, Knegsel-zuid, Boswachterij Hapert: roofvogels
- Roofvogelcommissie Bergeyk/Luijksgestel, Plateaux en Opperheide: roofvogels
- Piet van Happen Meelakkers: alle roofvogels
- Piet Wuyts Braambosch: roofvogels
- Tom Heijnen Bossen rond Bergeykse Visvijvers: roofvogels
- Tom Heijnen e.a. Bergeijkse visvijvers en Pastoorsweijer: BMP-A
- Harry de Louweren Malpie: K/Z-soorten
- Chris van Turnhout Landschotse Hei: K/Z-soorten
- Piet v. Happen e.a. Strabrechtse heide: Z/S-soorten (BMP-B)
- Hans Hermans e.a. Hapertse Hei: BMP-A
- Marco Bakermans e.a. Cartierhei: Z/S-soorten (BMP-B)
- Ester Polak e.a. Grote Beek Eindhoven
- Guus Nas Roekenkolonie Nederwetten
- Gerrit Vink Roekenkolonie Eindhoven-Noord
- Piet Wuyts Roekenkolonie Kromhurken en Loveren
- Peer Busink Oeverzwaluwwand Ekkersweyer en Wilhelminakanaal
- Stadsvogelprojectgroep Eindhoven: bijzondere soorten
- VWG De Kempen (Hans Hermans) Leenderbos: Nachtzwaluwen
- VWG (diverse leden), IVN-en e.a. Weidevogelbescherming:

Losse waarnemingen van de volgende soorten op de GROTE KAART:

Kruisbek, Kleine Bonte Specht, Boomklever, Ransuil, Kuifleeuwerik, Veldleeuwerik in agrarisch gebied, Grutto, IJsvogel, Roodborsttapuit, Geelgors, Nachtegaal, Wielewaal, Boomvalk en Gele kwikstaart

Losse waarnemingen mogen alleen vermeld worden als deze voldoen aan de Sovon-normen! (zie tabel Sovon-handleiding of de vereenvoudigde toelichting op de Grote Kaart)

Broedsucces en vervolging van de Havik in de Kempen in 1996.

PIETER WOUTERS

Doordat de enthousiaste mensen van de Werkgroep Roofvogels Noord- en Oost- Nederland (WRNON) nationaal gingen opereren onder de naam Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN), werd het roofvogelvirus ook in Brabant actief. Ook binnen VWG De Kempen werden enkele mensen aangestoken. Dit heeft in eerste instantie geleid tot de inventarisatie van de Buikheide (gem. Vessem / Veldhoven) Het doel was tweërlei. Ten eerste was het de bedoeling om zoveel mogelijk kennis op te doen van deze groep vogels. En door het volgen van de nesten kon ook eventuele vervolging worden vastgesteld.

De mensen die hieraan hebben meegewerkt raakten nog enthousiaster, zodat ook in 1996 weer is doorgegaan met het roofvogelwerk. Dit jaar is de Buikheide weer geïnventariseerd. Jacques van Kessel, Albert Vrijaldenhoven en Wim Deeben hebben een mooi stuk werk verricht en het verslag is in november verschenen (van Kessel & Vrijaldenhoven 1996)

Jan Kolsters en ondergetekende hebben geprobeerd om eventuele vervolging binnen het werkgebied van de vogelwerkgroep in kaart te brengen. Hiervoor hebben we de meest vervolgdde roofvogel uitgekozen, de Havik. De gedachte was als we hiervan genoeg nesten, verspreid over het werkgebied, kunnen opsporen en volgen dan komen we vanzelf gevallen van verstoring tegen. Zo zou het mogelijk moeten zijn om gebieden met (veel) vervolging in kaart te kunnen brengen.

Methodes

Binnen de VWG kon iedereen een bepaald gebied voor zijn rekening nemen. Om dit dan gedurende het seizoen te volgen. Helaas is hier nauwelijks op gerea-

geerd zodat bijna alle gegevens afkomstig zijn van de roofvogelgroep.

De methode is zo simpel mogelijk gehouden. Doorkruis een bepaald gebied eind februari-begin maart diverse malen om zo de roepende Haviken op te sporen. Zo zouden de nesten op een makkelijke manier opgespoord kunnen worden, om deze gedurende het broedseizoen te volgen. Eventuele verstoring zou vanzelf aan het licht komen.

Helaas riepen de Haviken niet overdreven goed dit voorjaar. Daarom werden ook hele percelen geschikt bos afgezocht op nesten. Dit leverde in sommige gevallen erg goede resultaten op.

Het volgen bestond uit het één of meerdere keren beklimmen van de nestboom. Zoveel mogelijk gegevens verzamelen (aantal eieren, jongen, prooiresten etc.) en indien mogelijk werden de jongen geringd door Jan Wouters.

Resultaten

Daar de fanatieke roofvogelaars voornamelijk in het westen van ons werkgebied opereren komen de meeste resultaten ook hier vandaan. De door ons gehanteerde methode zegt natuurlijk alleen iets over vervolging in die gebieden waar haviksnesten opgespoord zijn. En zeker in grote gebieden als landgoed De Utrecht nog niet alles.

In de gebieden waar naar Haviken is gezocht, was het niet de bedoeling systematisch alle nesten op te sporen. Maar wel een representatief gedeelte. De gebieden waar dat is gebeurd liggen allemaal ten westen van de lijn Eindhoven - Valkenswaard - Belgische grens. Het betreft de westkant van landgoed De Utrecht (De Mierden), Peelsche Heide (Reusel), Ten Vorsel (Bladel), Knegsel zuid, Buikheide (Vessem

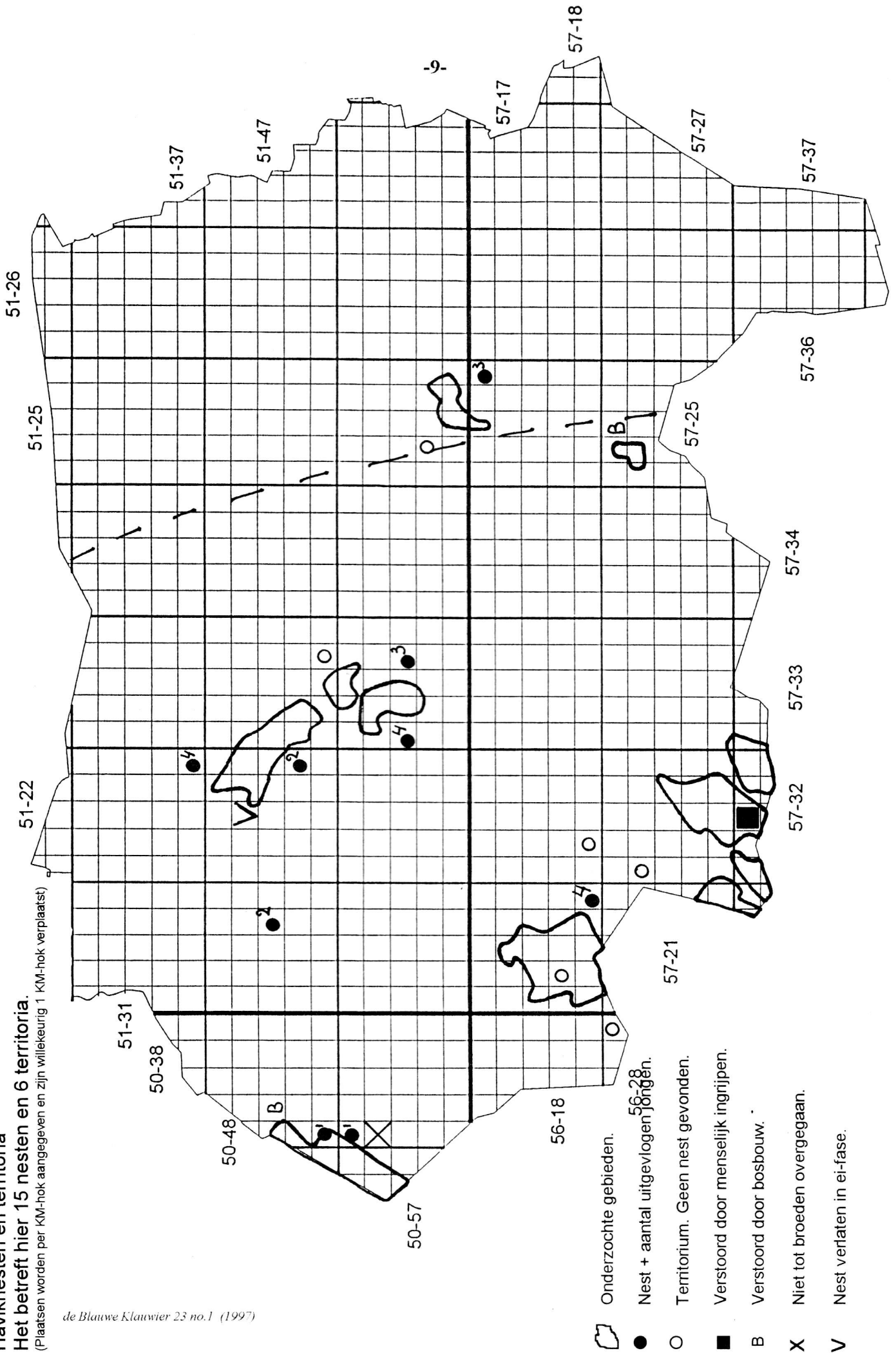

Haviknesten en territoria

Het betreft hier 15 nesten en 6 territoria.

(Plaatsen worden per KIM-hok aangegeven en zijn willekeurig 1 KM-hok verplaatst)

de Blauwe Klauwier 23 no.1 (1997)

- Onderzochte gebieden.
- Nest + aantal uitgevlogen jongen.
- Territorium. Geen nest gevonden.
- Verstoord door menselijk ingrijpen.
- B Verstoord door bosbouw.
- X Niet tot broeden overgegaan.
- V Nest verlaten in ei-fase.

en Veldhoven), Molenheide (Knegsel), Opperheide (Valkenswaard) en Stevensbergen e.o. (Luyksgestel). Verder zijn er nog diverse losse meldingen. (Zie kaart)

Resultaten per gebied

Landgoed De Utrecht

Hier werden vier nesten gevonden. Twee daarvan zaten in een perceel waarvan de bomen gesmet waren. Via het overlegorgaan met de politie Hilvarenbeek e.o. werd bereikt dat deze percelen ontzien zouden worden. Bij één nest ging dit goed. Hier werd helemaal niets gedaan in het desbetreffende perceel. Er vloog 1 jong uit. In het andere perceel werd wel gedund. De nestboom werd ontzien maar de dunning gaf zoveel verstoring dat de Havik toch niet tot broeden overging. Van de andere twee kwam er één niet tot broeden, oorzaak onbekend. Van het andere vloog 1 jong uit.

Peelsche Heide

Ondanks veel zoeken werd hier in eerste instantie niets gevonden. Op 24 maart werd hier 2 maal een mannetje gezien ten zuiden van de Kleine Cirkel. Dit is ook de enige aanwijzing gebleven voor de aanwezigheid van een Havik.

Ten Vorsele

Ondanks het veelvuldig bezoeken van het gebied, het doorzoeken van de beste percelen, werd hier helemaal niets gevonden wat op de aanwezigheid van een Havik duidt. Gezien het gebied is dit heel eigenaardig. Daarom is het niet verkeerd om in de toekomst het gebied te blijven volgen.

Knegsel zuid

Dit gebied is eigenlijk de achtertuin van Geert Sanders. Er is binnen ons werkgebied geen Havik die zo goed in de gaten gehouden wordt. Er vlogen hier dan ook probleemloos 4 jonge Haviken uit.

Buikheide

Dit gebied is evenals vorig jaar helemaal geïnventariseerd. Ook dit jaar waren

er weer twee territoria aanwezig. Van het zuidelijke nest vlogen 2 jongen af. Bij het noordelijke nest werd op een gegeven moment geen activiteit meer opgemerkt. Ook lagen er een paar kleine stukjes eischaal onder het nest. Daarom werd ik de Lariks in gestuurd. Het nest was al verregend en er lagen nog 2 koude eieren in. Dit nest is vorig jaar ook mislukt. Toen werden de eieren hier uitgehaald. Dit jaar werden echter geen sporen gevonden die op verstoring duiden.

Molenheide

Het Buikheide-team heeft in dit gebied ook wat overgebleven tijd gestoken. Naast een waarneming van een onvolwassen Havik en een geslagen Sperwer hebben zij niets gevonden. Wel zijn er in het voorjaar Haviken gezien en zouden er ook verschillende geslagen Houtduiven zijn gevonden.

Enkele jaren geleden zou er volgens een mondelinge mededeling van H. v.d. Sangen hier een Havik hebben gebroed.

Opperheide

Hier werd in het vroege voorjaar een nest gevonden in een oud Douglas perceel. Bij controle op 7 juni werd er geen nest meer gevonden. In het perceel was gekapt en ook de nestboom was ten prooi gevallen aan de kettingzaag. We hebben het perceel nog doorzocht op een hervestiging. Naast een Sperwer vonden we nog wel een oud haviksnest. Hieronder lag nog een jonge Havik in verregaande staat van ontbinding. Alleen het droge weer van het afgelopen jaar had hem niet geheel laten vergaan. Dit horst was het grootste wat ik tot nog toe heb gezien. Toen ik erop zat konden de mensen die onder het horst stonden mij niet meer zien. Op dit plateau zou ik zelf met een gerust hart durven slapen!

Stevensbergen

Ook hier was in een Douglas-perceel een Havik opgespoord. Bij controle op 7 juni werd nog wel het nest gevonden maar er was geen enkele activiteit te be-

kennen rond het nest. De schors van de nestboom was wel beschadigd, door er tegenaan te schoppen of slaan met een stok. In het nestbos werden nog wel ruiveren en veertjes van een Havik gevonden. Een snelle zoekactie in de omgeving leverde geen andere nesten meer op.

Boswachterijen Eersel/De Kempen

Dit gebied heb ik één maal bezocht op 20 mei. Het leek me namelijk vrij eenvoudig om met het rapport van Rob Vogel in de hand de haviksnesten te controleren. Wat een deceptie toen ik bij de drie door mij gecontroleerde territoria geen enkel bewoond nest vinden kon. De Havik bij de Witrijt was wel in zijn territorium aanwezig. Het nest was duidelijk niet bewoond. In een bosje in de buurt vond ik wel diverse prooien. Maar een snelle zoekactie in de omgeving leverde geen bewoond nest op.

Tegen de Hapertse Heide vond ik wel 4 nesten. Maar geen enkel nest was duidelijk bewoond. Over één nest twijfelde ik. Het zat hoog verborgen in een Douglas waar ik zonder hulp echter niet in kon klimmen. In de buurt van deze nesten zat wel een Havik te roepen.

In het derde territorium vond ik vijf nesten. Waarvan weer geen enkel bezet. Er was ook erg weinig activiteit, één geslagen Houtduif en geen enkele ruiveer.

In 1995 vloog hier geen enkel jong uit en in 1996 zal het al niet veel beter zijn geweest. Echt een gebied om in de gaten te houden.

Visvijvers Valkenswaard

Dit gebied is dit jaar door leden van Vogelwerkgroep De Kempen op broedvogels onderzocht. Er kwam helaas geen Havik tot broeden. Op 2 oude nesten in het noorden van het gebied was in het begin wel activiteit. (Aandragen van groen loof.) Daar bleef het dan ook bij. Er kan geen reden worden aangegeven waarom het hierbij bleef.

Losse nesten

In deze categorie hebben we geen enkel mislukt nest. Waarschijnlijk ligt dit

aan het feit dat deze meldingen vaak pas binnen kwamen als er op het nest al (grote) jongen aanwezig waren.

Conclusies

Het totale aantal Haviken in ons werkgebied ten westen van de lijn Eindhoven - Valkenswaard - Belgische grens wordt geschat op 50 paar. Hiervan hebben wij 15 nesten en 5 territoria opgespoord (figuur 1.) Deze laatste zeggen eigenlijk weinig. Er zitten Haviken maar hoe het hun vergaat weet je natuurlijk niet.

Wij hebben maar één geval gevonden waar bewust menselijk ingrijpen de oorzaak van de verstoring was. Daarnaast hebben we nog twee gevallen van verstoring door bosbouw-werkzaamheden. Deze vorm van verstoring zal moeilijk uit te roeien zijn. Haviken broeden nu eenmaal graag in ouder (kaprijp) bos.

Dan zijn er nog een aantal twijfelgevallen. Eén daarvan is de boswachterij Eersel / De Kempen en de Cartierheide. Een oppervlakte van 1200 ha bos waar maar 3 paar Haviken voorkomen en in twee jaar tijd hooguit enkele jongen zijn uitgevlogen geeft te denken.

De Buikheide-noord waar een Havik zijn legsel verlaat hoeft niet perse te duiden op verstoring. Er werden hier geen menselijke sporen gevonden op of rond de nestboom. Bijlsma (1993) beschrijft in de Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels dat dit wel vaker voorkomt. Maar met het geval van 1995, toen hier de eieren werden uitgehaald, nog in het achterhoofd, toch een plaats om in de toekomst in de gaten te houden. Ook het niet overgaan tot het leggen van eieren op de Moerbleek en Visvijvers Valkenswaard kan niet in verband worden gebracht met menselijk ingrijpen. In Drente is het niet tot eileg overgaan vanuit de grootste natuurlijke oorzaak van het mislukken van de nesten (32.8%). Met 3 gevallen zitten wij op 20%.

Gelukkig hebben wij over het algemeen toch niet de indruk gekregen, dat het heel erg slecht gesteld zou zijn, wat de vervolging betreft. Dit was natuurlijk maar een steekproef. En zeker bij 5 gevallen wisten

jagers dat wij de nesten volgden. Dat zou er natuurlijk toe hebben kunnen leiden, dat zij (mochten zij al de versturende factor zijn) deze nesten met rust hebben gelaten.

Als men de kaart met vervolgingsgevallen erop bekijkt dan valt het op dat er gebieden zijn die (bijna) jaarlijks te maken hebben met vervolging. In de meeste andere gebieden heeft het een meer incidenteel karakter.

Als slotopmerking zou ik willen zeggen: 'Probeer zoveel mogelijk nesten op te sporen en te volgen, zodat op een relatief gemakkelijke manier de vinger aan de pols gehouden kan worden.'

Tenslotte

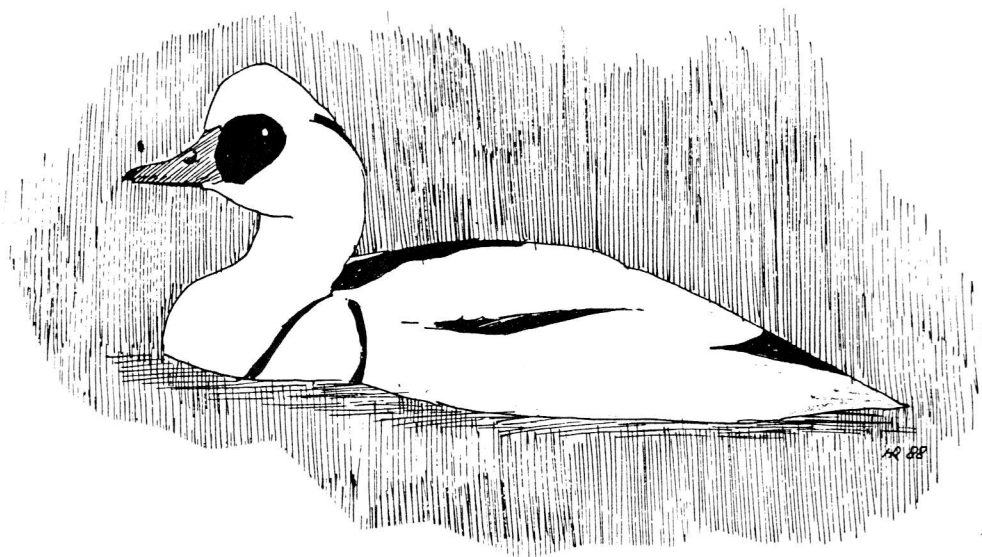
Iedereen die op enigerlei wijze heeft meegeholpen aan dit onderzoek wordt bedankt. Want hoe meer mensen er aan meewerken hoe meer, en natuurlijk hoe beter, de resultaten.

Van de overige zaken die wij hebben genoteerd geef ik in bijlage 1 een overzicht. Daar het hier maar een minimum aan nesten betreft wil ik er geen verdere conclusies aan verbinden. Daarvoor moeten we nog wel een paar jaartjes doorgaan. Hopelijk worden er nog meer mensen besmet, want vele handen zoeken meer nesten!

Literatuur

- Bijlsma R.G. 1993. Ecologische atlas van de Nederlandse roofvogels. Schuyt & Co, Haarlem.
- Bijlsma R.G. 1992. De broedvogels van het Leenderbos en omgeving in 1991. SOVON-rapport 1992/01. SOVON, Beek-Ubbergen.
- Busink P. 1995. Roofvogelvervolging in de Kempen. De Blauwe Klauwier 21(1): 15-17.
- Kessel J. van & A. Vrijaldenhoven 1996. Onderzoek roofvogels en uilen in het bosgebied Buikheide - Halve Mijl in 1996. Vogelwerkgroep De Kempen 1996, Veldhoven.
- Kolsters J. 1996. Roofvogels van de Buikheide in 1995. De Blauwe Klauwier 22(1): 6-15.
- Lieshout H. van. 1996. Jaarverslag 1995 WRN steunpunt Brabant.
- Vogel R.L. 1995. Broedvogels van de boswachterij Eersel/De Kempen en de Cartierheide in 1995. SOVON-rapport 1995/08. SOVON, Beek-Ubbergen.

Namens de roofvogelgroep van
VWG De Kempen, **Pieter**

Bijlage 1: Gegevens van de in 1996 gevolgde broedsels van de Havik in de Kempen.

1. Nestboomsoort: (n=14)

Grove den (G)	6
Douglas (D)	6
Lariks (L)	1
Zwarte els (E)	1

2. Hoogtematen in meters; *)= Geschatte hoogte.

Nestnummer	Nesthoogte	Boomhoogte	Soort	Hoogte nest ten opzichte van totale boomhoogte (%)
1	12.5	19.5	D	64
2	12.5*)	18.5)*	D	67
3	15	21.5	D	69
4	8	16	D	50
5	10	10.5	G	95
6	9	10.5	G	85
7	12	14.5	G	82
8	12	15.5	E	77
9	6*)	8*)	G	75
Totaal Gemiddeld	10.7	14.9		73.7
Gemidd. zonder nest 2 en 9	11.2	15.4		74.5
Douglas gemiddeld	12	18.87	D	62.5
Grove den gemiddeld	9.25	10.87	G	84.25

3. Leeftijd oudervogels

	man:	vrouw
onbekend	7	4
adult	3	5
onvolwassen	0	1

4. Aantal eieren:

aantal eieren	1	2	3	4	5
aantal nesten	0	0	1	4	0

Gemiddeld 3.8 ei/nest (n=5)

5. Data 1e ei:

2903 / 0404 / 0504 / 1304 / 1604 Gemiddelde datum begin van eileg. 0804 (n=5)

6. Aantal uitgevlogen jongen:

	0	1	2	3	4	5	totaal
aantal uitgevl. jongen	0	1	2	3	4	5	24
aantal nesten	5	2	2	2	3	0	14

Gemiddeld: 1.7 jong/nest (n=14)

7. Nest mislukt:

onbekend	-
nee	9
ja	5

European Bird Watch 28-29 sept. 1996.

PEER BUSINK.

Vogelkijkweekend

Bird Life International had het initiatief genomen om een internationale manifestatie omtrent vogels te organiseren. Op zaterdag 28 en zondag 29 september 1996 werd een vogelkijkweekend georganiseerd, dat in het teken stond van de belangrijkste Europese vogelbiotopen.

Ook kon men in dit weekend een vogeltrekpost bemannen, en zodoende door zelf passief te zijn, de activiteiten aan de vogels overlaten.

Er was een groot verschil in het weer van de zaterdag en de zondag. Zaterdag was het redelijk weer, maar zondag regende het langdurig. Dit was ook landelijk zo, zelfs Europees. Alleen in het verre zuiden liet de zon zich op de zondag zien.

Aantallen

In Europa hebben in totaal 30 landen deelgenomen en hebben meer dan 64.000 mensen meer dan 2½ miljoen vogels geteld. Dit aantal was verdeeld over 395 soorten.

Polen bleek het soortenrijkst te zijn, met 212 soorten. De Spreeuw was hier verreweg het talrijkste. In Griekenland-Bulgarije was men getuige van de trek van de Zwarte Ooievaar, de beide Europese pelikaan-soorten en Monniksgieren. In Turkije was de "top 3" resp.: Schreeuwarend, Buizerd, Balkansperwer, een combinatie die wij in de Kempen nauwelijks kunnen voorstellen.

Het is aardig om eens te zien wat de plaats van Nederland is, ten opzichte van vogelend Europa. Daarom heb ik een tabelletje gemaakt van de "top 12" die deze feiten naast elkaar zet.

Plaats	Deelnemers		Evenementen		Vogels	
	Land	Aantal	Land	Aantal	Land	Aantal
1	Spanje	25.000	Rusland	500	Nederland	624.723
2	Oekraïne	9.900	Oekraïne	350	Zweden	300.000
3	Finland	4.000	Frankrijk	210	Oekraïne	280.000
4	Rusland	4.000	Nederland	139	Hongarije	215.678
5	Griekenland	4.000	Hongarije	91	Polen	215.000
6	Zwitserland	3.048	Spanje	85	Finland	200.00
7	België	2.000	Finland	50	Spanje	150.000
8	Frankrijk	1.871	Zwitserland	38	Noorwegen	90.120
9	Italië	1.550	Litouwen	33	Zwitserland	82.801
10	Bulgarije	1.000	Slowakije	31	Litouwen	76.300
11	Hongarije	758	Italië	31	Frankrijk	68.012
12	Nederland	712	Roemenie	27	Tsjechië	50.400

Opmerkingen

Opvallend is dat een birdwatching-land bij uitstek, zoals Groot-Brittannië be- taamt te zijn, in de rijtjes ontbreekt. Ook Duitsland wat toch geacht wordt een na- tuur- en milieubewust land te zijn (in som- mige deelstaten zijn Die Grünen de tweede partij), komt in de rijtjes niet voor.

Wanneer je verder de tabel bekijkt dan valt mij op dat wat deelnemers betreft enkele beruchte, vogelschietende landen meer menskracht gemobiliseerd hadden dan het "vogelminnend" Nederland (80.000 le- den Vogelbescherming). Met het aantal ge- organiseerde excursies komt ons land op plaats vier.

Het aantal getelde exemplaren was in ons land verreweg het grootste. Bijna een kwart van alle in Europa getelde exemplaren werd in Nederland waargeno- men. Een aanzienlijk deel hiervan werd in het Waddengebied gezien. Dit geeft weer eens aan hoe belangrijk, het toch dichtbe- volkte Nederland met zijn rivierdelta's en zijn Waddenzee, is voor de internationale vogelwereld.

Onze VWG

Naast 81 andere Nederlandse vo- gelwerkgroepen nam ook Vogelwerkgroep de Kempen deel aan de European Bird- watch. We hadden gekozen voor vogeltrek- telposten, en wel voor twee stuks. Op zaterdag werd een telpost bemand door Albert Vrijaldenhoven en Jacques van Kes- sel op de Buikheide in Vessem. Op zondag werd de reguliere trektelpost "Strabrecht" bemand door Henk Munsters, Hans Her- mans en ondergetekende.

Van te voren had de VWG persbe- richten verstuurd naar dag- en regiobladen met de benodigde informatie, om belang- stellenden in de gelegenheid te stellen om

met vogelen in aanraking te komen. Later bleek, dat er alleen berichtgeving was ver- schenen over de telpost van zaterdag. Achteraf is dit een profetische ingeving geweest van de streekjournalist. Want op zaterdag was het redelijk weer, op zondag daarentegen was het knudde.

Albert en Jacques werden bezocht door ongeveer 30 mensen. De Strabrecht- groep werd vergast door één gezin. Toch nog echte belangstellenden, die de miezer- regen getrotseerd hadden? Helaas, ze kwamen toevallig langs en de vader wilde aan ons enkele dingen over de "natuur" vragen. En wel voor zijn dochter, die een werkstuk voor school moest maken en dit niet zelf aan ons durfde te vragen.

Onze aantallen

Om eens te zien hoe het aantal waargenomen vogels van onze twee telpos- ten zich verhoudt tot de rest van Neder- land, heb ik in de volgende "Top20"- tabellen de aantallen vergeleken.

Hoe deze getallen Europees liggen, kon helaas niet nagegaan worden omdat in het verslag deze gegevens ontbreken.

Telpost Buikheide telde 32 soorten (waaronder Appelvink), telpost Strabrecht telde 30 soorten, in Nederland werden 202 soorten geteld.

Zoals eerder gezegd vallen de resul- taten van de twee telposten niet met elkaar te vergelijken door het grote verschil in weersomstandigheden. Toch is wel te zien dat in de Kempen de Vlaamse Gaai boven normaal is doorgetrokken (invasie) en dat Aalscholvers boven het binnenland naar het zuiden trekken.

Opmerkelijk is dat in de Neder- landse lijst erg veel kust- en watervogels voorkomen.

Top20 van Nederland en de telposten van Vogelwerkgroep de Kempen.

Nederland (za+zo)			Trektelepost Buikheide (za)			Trektelepost Strabrecht (zo)		
1	Scholekster	82.617	1	Vlaamse Gaai	69	1	Spreeuw	162
2	Kokmeeuw	61.028	2	Kievit	60	2	Graspieper	70
3	Wulp	56.087	3	Boerenzwaluw	56	3	Vlaamse Gaai	39
4	Spreeuw	48.016	4	Vink	51	4	Zwarte Kraai	30
5	Bonte Strandloper	44.499	5	Kneu	36	5	Witte Kwikstaart	21
6	Kievit	32.158	6	Graspieper	33	6	Vink	14
7	Smient	32.106	7	Aalscholver	23	7	Boerenzwaluw	11
8	Zilvermeeuw	31.259	8	Zanglijster	18	8	Grote Lijster	7
9	Wilde eend	29.629	9	Kokmeeuw	17		Sijs	7
10	Bergeend	26.209		Houtduif	17	10	Aalscholver	6
11	Stormmeeuw	16.491	11	Witte Kwikstaart	16		Gele Kwikstaart	6
12	Kluut	14.165	12	Grote Lijster	14		Koolmees	6
13	Meerkoet	9.562	13	Sijs	11	13	Houtduif	5
14	Grauwe Gans	8.381	14	Nijlgans	7	14	Torenvalk	4
15	Tureluur	8.291	15	Veldleeuwerik	5	15	Groene Specht	2
16	Houtduif	6.894		Zwarte Kraai	5		Kneu	2
17	Rotgans	5.021		Spreeuw	5		Holenduif	2
18	Boerenzwaluw	5.923	18	Sperwer	4		Roodborsttapuit	2
19	Aalscholver	5.408	19	Torenvalk	2		Goudhaantje	2
20	Pijlstaart	5.177		Zwarte Specht	2		Ekster	2

Het mag nog eens gezegd worden wanneer je resultaten van een happening zoals deze Eurobirdwatch gaat vergelijken, je dan moet je je realiseren dat dit gebeurt met momentopnamen waarin veel factoren verschillend kunnen zijn. Maar wat mij betreft mag BirdLife in de herfst van 1997 weer zoiets organiseren. Want wanneer er niets gedaan wordt, dan weet je ook niets en nu .... iets.

En door onze deelname is onze bibliotheek weer verrijkt met het uitstekende boek "Birds in Europe" en met het verslag van dit Europese telweekend, waaruit ik de gegevens heb gehaald.

Literatuur:

Verslag van de European Birdwatch 1996, Vogelbescherming Nederland

RESULTATEN VAN DE VRIJWILLIGE WEIDVOGELBESCHERMING IN 1996.

BEN JACOBS namens Werkgroep Weidevogel Bescherming de Kempen

Inleiding

Weidevogels zijn voor veel mensen een aantrekkelijk onderdeel van ons landschap. Dat er (zoveel) weidevogels zijn in Nederland, is te danken aan de landbouw. Door het omzetten van bos en moeras in grasland in de loop van de eeuwen, ontstond er een enorme oppervlakte voor weidevogels geschikt broedgebied. Door een gevarieerd beheer en lichte bemesting kwamen er vervolgens, voor diverse soorten ook nog eens uitstekende mogelijkheden om jongen groot te brengen.

Maar langzaam keerde het tij voor weidevogels. Het broedgebied is de afgelopen decennia kleiner geworden door o. a. stadsuitbreiding, en versnipperd door wegenaanleg. De landbouw had helaas niet alleen een positieve, maar ook een negatieve invloed op weidevogels. Door de hogere bemesting, ontwatering en doorgaande mechanisatie, werd het maaien de afgelopen decennia aanzienlijk vervroegd. Ook nam het aantal stuks vee sterk toe. Daardoor kregen weidevogels het steeds moeilijker, om met succes eieren uit te broeden en jongen groot te brengen.

Een soort als de Kemphaan is achteruitgegaan vanaf de jaren dertig, maar de afname van de Grutto heeft met name plaatsgevonden in de jaren zestig en zeventig. Nu is het voor de ene soort ook makkelijker om nog jongen groot te brengen op gangbare landbouwgrond, dan voor de andere. Willen we een soort als de Kemphaan behouden in Nederland, dan is het noodzakelijk dat er gebieden zijn, waar het beheer is afgestemd mede op de Kemphaan. Dit soort beheer is niet zo makkelijk inpasbaar in de moderne agrarische bedrijfsvoering.

Voor soorten, zoals Kievit, Grutto, Tureluur, Scholekster, Wulp en Slobeend, is het echter wel mogelijk om, ook op moderne landbouwbedrijven, met succes eie-

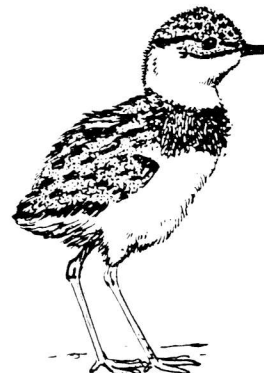
ren uit te broeden en jongen groot te brengen (mits het gebied geschikt genoeg is om een broedpoging te wagen). Dat vraagt echter wel extra zorg van boeren, om te voorkomen dat er nesten sneuvelen tijdens hun landbouwactiviteiten. Boeren hebben het in het voorjaar echter vaak te druk om zelf nesten te gaan zoeken. Het is ook nog een redelijk arbeidsintensieve klus. Geen boer vindt het echter prettig om te merken dat er een nest is gesneuveld.

Daarom is in 1994 een landelijk project Weidevogels gestart met een tweeledig doel:

1. boeren en loonwerkers door middel van brochures en video's laten zien wat zij zelf kunnen doen.
2. stimuleren dat op zoveel mogelijk bedrijven vrijwilligers boeren helpen met zoeken en beschermen van nesten.

Het beschermen van nesten houdt vaak in, het plaatsen van nestbeschermers om vertrapping door vee te voorkomen, of het plaatsen van een merkstok zodat de boer of de loonwerker het nest tijdens zijn werkzaamheden opmerkt en spaart. We noemen dit **VRIJWILLIGE WEIDVOGELBESCHERMING**. Daaronder verstaan we ook de activiteiten om, met name tijdens het maaien, jonge weidevogels (en andere aanwezige dieren) te sparen.

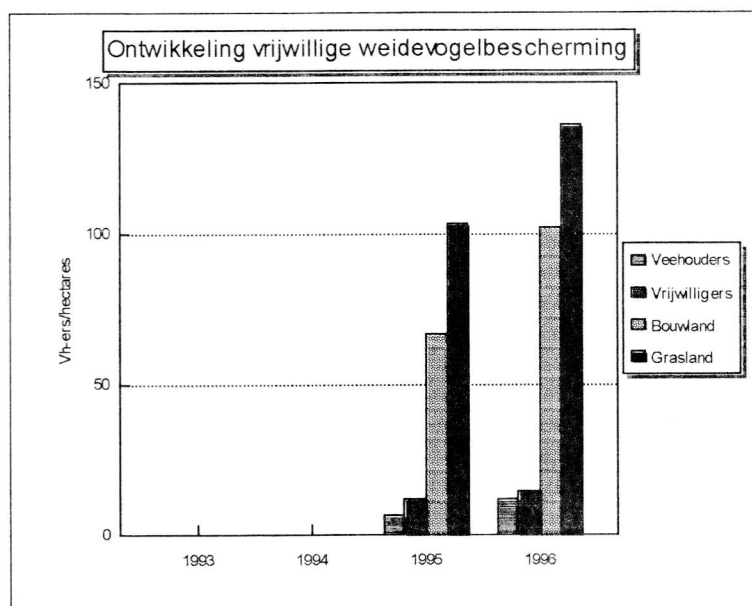
In dit verhaal presenteren we de resultaten van vrijwillige weidevogelbescherming in de Kempen in 1996. Deze komen uit het eerste jaarverslag van de Werkgroep Weidevogelbescherming de Kempen.

Omvang en ligging van de gebieden met bescherming

In 1996 werkten bij het beschermen van weidevogels 12 landbouwbedrijven samen met in totaal 15 vrijwilligers, op

circa 238 ha (figuur 1). Ten opzichte van 1995 is dat een groei met 4 bedrijven, 2 vrijwilligers en 62 ha. Voor de ligging van deze gebieden zie het kaartje.

Figuur 1. Omvang vrijwillige weidevogelbescherming binnen WWB de Kempen

Resultaten

Aantal gevonden nesten, uitkomstresultaat en verliesoorzaken

In totaal werden in 1996 op 238 ha 110 nesten gevonden: dat is 0,46 nest per ha (tabel 1). Voor een goed weidevogelgebied hanteert men vaak de (vrij grove) norm van 1 paar weidevogels per ha. Er is

duis gemiddeld sprake van een matige weidevogelstand in het beheerde gebied.

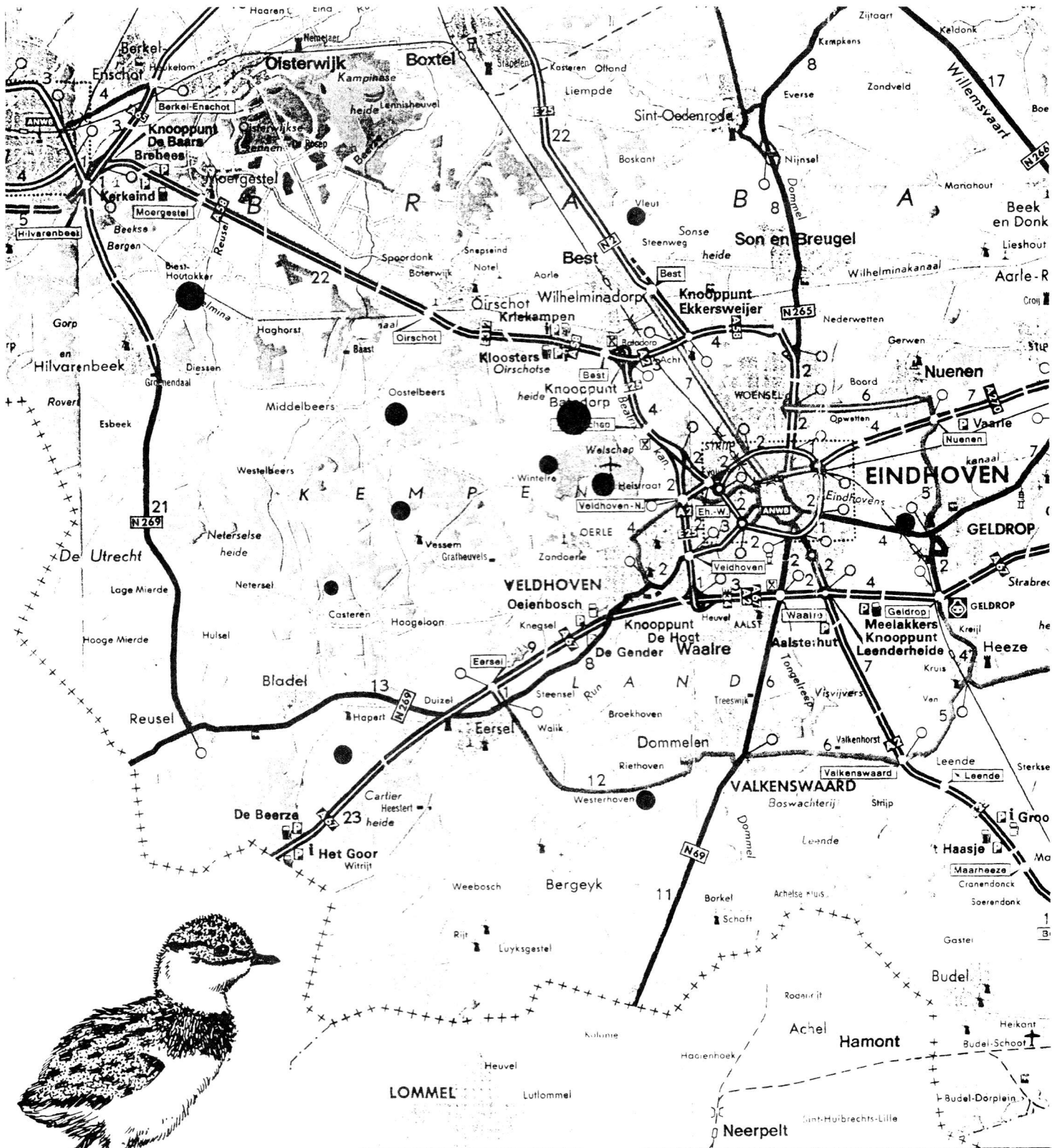
Van 109 nesten is het uitkomstresultaat bekend. Daarvan blijkt 74% uitgekomen te zijn. De verliezen door predatie (kraaien, meeuwen, wezels etc.) bedragen in totaal 9%. De verliezen door landbouwkundige activiteiten liggen, mede dankzij de bescherming, op slechts 10%.

Tabel 1: Aantal nesten en hun resultaat per vogelsoort.

Soort weidevogel	Aantal nesten				Verliesoorzaken				
	gevonden	uitgekomen	resultaat onbekend	niet uit	Predatie	Bewei-ding	Werk-zaamh	Ver-laten	Overige oorzaken
Kievit	83	62	1	20	9	-	7	3	1
Grutto	11	9	-	2	-	-	1	-	1
Scholekster	13	9	-	4	1	-	1	1	1
Watersnip	3	1	-	2	-	-	2	-	-
Totaal	110	81	1	28	10	-	11	4	3
van bekende nesten:		74%		26%	9%		10%	4%	3%
Nesten/ha:	0,46								

Ligging van de weidevogelbeschermingsgebieden van Werkgroep Weidevogelbescherming De Kempen

Naast de in de tabellen opgenomen soorten, werden in het gebied ook nesten gevonden van de Gele Kwikstaart (2), de Roodborsttapuit (3) de Veldleeuwerik (5) en de Graspieper (2). Ongeveer de helft hiervan is uitgekomen en van de rest is het resultaat onbekend gebleven.

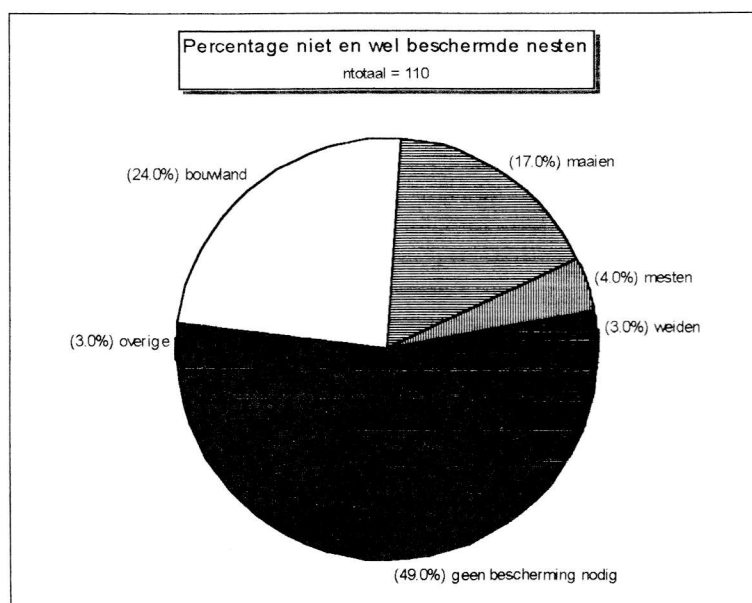
Aantal beschermde nesten.

Voor zover bekend werd in 1996 56 maal een nest van een weidevogel beschermd tegen een agrarische activiteit

(tabel 2). Enkele nesten zijn twee keer beschermd, bijvoorbeeld bij rollen en bemesten of bij maaien en weiden. Ondanks het niet zo vroege en wel gespreide maaien, was toch nog 17% van alle nesten aanwezig ten tijde van het maaien (figuur 2). Met name bij de Grutto gaat het hier om 9 van de 11 nesten (82%). Hieruit blijkt dat in het afgelopen jaar nestbescherming WEL nodig is geweest, maar ook dat het accent verschuift naar bescherming bij landbouwactiviteiten zoals ploegen, zaaien e.d.

Tabel 2: Aantallen beschermde nesten per landbouwactiviteit per vogelsoort

Soort weidevogel	Totaal aantal nesten	Aantal beschermde nesten	Beschermd bij:				
			bemesten	weiden	maaien	gespaard op bouwland	overige bescherm.
Kievit	83	37	3	3	7	22	2
Grutto	11	10	1	-	9	-	-
Scholekster	13	6	-	-	-	5	1
Watersnip	3	3	-	-	3	-	-
Totaal	110	56	4	3	19	27	3
		51%	4%	3%	17%	24%	3%

Figuur 2. Percentages niet en wel beschermde nesten (ntotaal = 110)

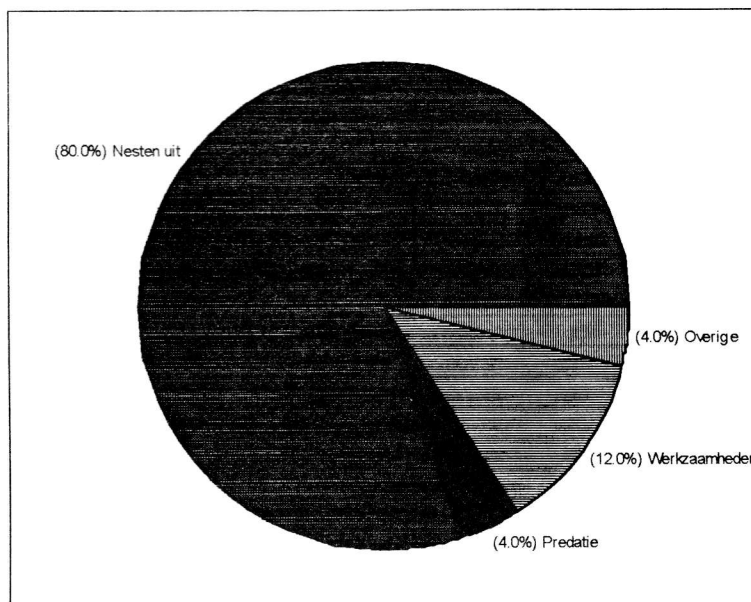
Uitkomstresultaat en verliesoorzaken

Wat heeft bescherming nu opgeleverd? Eigenlijk zouden we willen weten hoeveel meer jongen er vliegvlug zijn geworden. Dat is voor ons vrijwilligers helaas niet mogelijk. Wat we wel kunnen bepalen, is hoeveel nesten zijn uitgekomen. Als we in het broedseizoen ook aanwezige broedparen hebben geteld, kunnen we uitrekenen hoeveel broedparen met succes een nest met eieren hebben uitgebroed. Daarnaast kunnen we van soorten, zoals Grutto en Tureluur, een indicatie krijgen hoeveel broedparen met succes jongen hebben gebracht, door begin juni de nog aanwezige, vanwege jongen alarmerende, paren te tellen. Dat is voor ons vrijwilligers meestal het maximaal haalbare.

We mogen stellen dat het overgrote deel van de gevonden nesten zonder bescherming niet was uitgekomen. Van de 56 keer dat een nest werd beschermd is in alle gevallen bekend wat het uitkomstresultaat is: 45 nesten zijn uitgekomen en 11 nesten niet (tabel 3). Het uitkomstresultaat is hoog (80%) en hoger dan zonder bescherming het geval zou zijn geweest. De verliezen door agrarische activiteiten bedragen bij beschermde nesten 12%. Zonder bescherming was dat ongetwijfeld een veelvoud geweest. Er blijven nu eenmaal weinig nesten door toeval gespaard bij de werkzaamheden. Ook zonder precieze getallen mogen we stellen, dat nestbescherming een duidelijke bijdrage heeft geleverd aan het broedsucces van weidevogels.

Tabel 3: Uitkomstresultaten beschermde nesten

Soort weidevogel	Aantal nesten				Verliesoorzaken				
	beschermd	uitgekomen	resultaat onbekend	niet uit	Predatie	Bewijding	Werkzaamheden	Verlaten	Overige oorzaken
Kievit	37	31	0	6	2	-	4	-	-
Grutto	10	8	0	2	-	-	1	-	1
Scholekster	6	5	0	1	-	-	-	-	1
Watersnip	3	1	0	2	-	-	2	-	-
Totaal	56	45	0	11	2	0	7	0	2
van bekende nesten:		80%		20%	4%		12%		4%

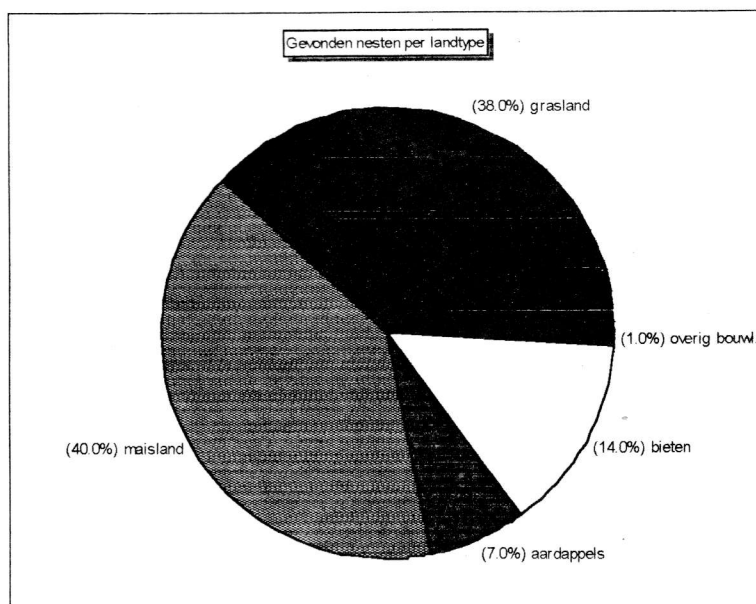
Figuur 3. Uitkomstresultaten beschermde nesten (n = 56)

Kijken we naar de overige verliesoorzaken, dan valt op dat het verlies door predatie (kraaien, meeuwen, wezels etc.) 4% bedraagt (figuur 3). Vergeleken met de predatiecijfers van alle nesten (9% predatie), is dat zelfs iets lager. Dit komt overeen met de ervaring in het algemeen, dat extra predatie als gevolg van nestbescherming meestal niet aan de orde is.

Bezetting naar landtype

Om in de loop van de komende jaren na te gaan hoe de voorkeur van weidevogels voor de verschillende landtypes is, en zich eventueel wijzigt, gaan we nader in op de toestand van dit moment. Uit onder-

staande figuur 4 blijkt dat met 62% de voorkeur duidelijk gaat naar bouwland i.p.v. grasland. Het is al bijna onjuist om in de Kempen nog van weidevogels te spreken. Van de landbouwgrond is de voorkeur weer duidelijk voor maisland maar dat kan ook komen omdat dit landtype relatief veel voorkomt. Verder is het interessant om te zien dat het percentage uitgekomen nesten op bouwland met 79% hoger is dan op grasland met een percentage van 64%. Al met al dus een zeer verstandige keuze van deze vogelsoort om zijn interesse te verplaatsen naar landbouwgrond. We blijven benieuwd naar jullie ervaringen op dit gebied in de komende jaren.

Figuur 4. Gevonden nesten per landtype

Discussie

De effectiviteit van nestbescherming kan blijken, uit de ontwikkeling van de aantallen broedparen. Het mooiste zou zijn als dan nauwkeurig zou worden bepaald hoeveel broedparen van elke soort aanwezig zijn. Dat is echter niet gelijk aan het aantal nesten. Er gaan namelijk, zeker in het vroege voorjaar, nogal eens nesten verloren. De meeste weidevogels maken dan na korte of iets langere tijd (en vaak binnen niet al te grote afstand van de oude plek) een nieuw legsel: een vervolglegsel. Die vervolglegels moeten worden afgetrokken van het totaal aantal legfels.

Het bepalen van het precieze aantal broedparen vraagt een uitgebreide, nauwkeurige administratie en/of een grote vaardigheid in het tellen van broedparen in het land. Voor veel vrijwilligers is dat niet goed haalbaar.

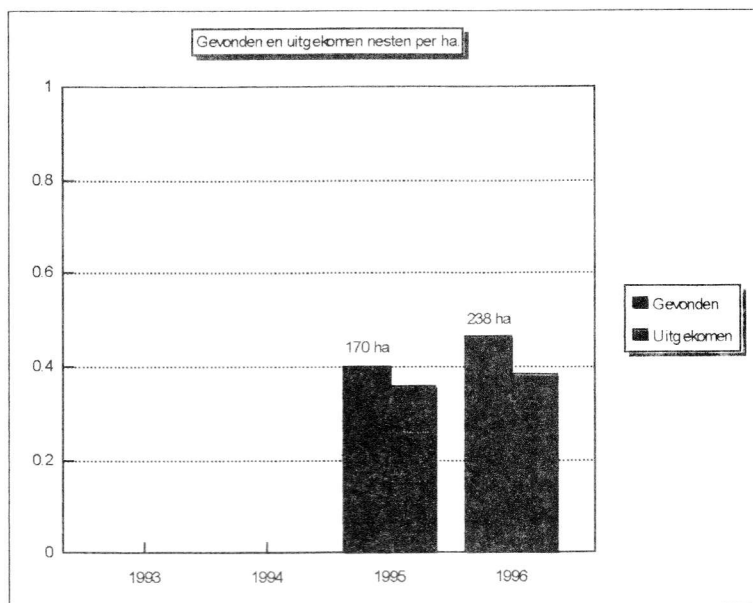
Toch kunnen wij vrijwilligers wel iets doen. Allereerst is het mogelijk het aantal gevonden nesten om te rekenen naar het aantal gevonden nesten per ha (figuur 5). Maar hierbij kan dus sprake zijn (met name bij Kievit) van dubbeltellingen als gevolg van vervolglegels.

Daarnaast kunnen we ook het aantal uitgekomen nesten per ha berekenen

(figuur 5). Het aantal dubbeltellingen hierbij zal vrij gering zijn. Een weidevogel begint nu eenmaal niet opnieuw als er jongen

groot gebracht zijn, en het aantal paren dat opnieuw begint na verlies van hun jongen, is waarschijnlijk bijzonder klein.

Figuur 5. Aantal gevonden en uitgekomen nesten per ha

Wel moeten we opletten vanwege de van jaar op jaar verschillende oppervlakte. Voor het doen van uitspraken over ontwikkelingen in aantallen en dichtheden, is een minimale periode van vijf jaar nodig en een voldoende grote oppervlakte. Het nauwkeurigst is het, om elk jaar van dezelfde oppervlakte te bepalen hoeveel nesten succesvol zijn uitgekomen. Voor vrijwilligers, zoals wij, lijkt het zinvol om dat, met name ook voor de boer, te doen per bedrijf. Pas dan kunnen we er echt zicht op krijgen, of de dichtheden aan weidevogels in gebieden met voldoende broedsucces (dankzij nestbescherming en onder voorbehoud van ongewijzigde biotoopomstandigheden) zich beter handhaven of ontwikkelen, dan in gebieden zonder bescherming.

Als we de aantallen weidevogels op die manier volgen, zullen we ook merken dat er variaties zitten in het aantal broedparen van weidevogels, waar vrijwillige weidevogelbescherming geen invloed op heeft. Maar er is ook nooit beweerd dat vrijwillige weidevogelbescherming de invloed van weersfactoren, en de risico's op de trek

naar overwinteringsgebieden, en het overleven daar, zou doen afnemen. Vrijwillige weidevogelbescherming kan er duidelijk wel aan bijdragen dat meer jongen een kans krijgen om groot te worden, en om in de toekomst deel te kunnen nemen aan het in stand houden van de populatie.

Tenslotte

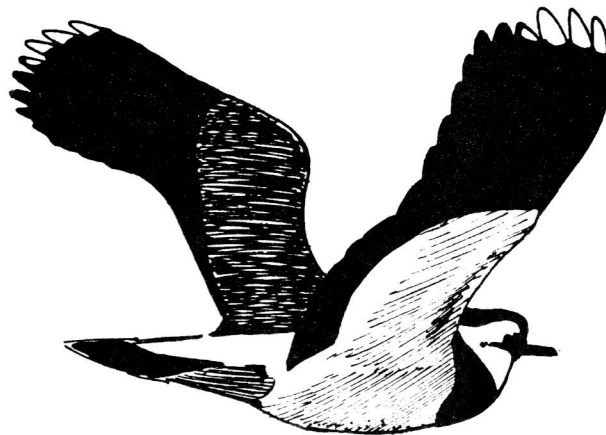
Komend jaar zal onze activiteit hopelijk weer met hetzelfde enthousiasme, en met de uitstekende samenwerking tussen boer en vrijwilliger, worden voortgezet. Omdat er in de Kempen steeds meer nieuwe groepen bijkomen, waarin vrijwilligers zich verenigen om hun werk en hobby uit te oefenen, is het niet waarschijnlijk dat onze groep zich nog veel verder zal uitbreiden. Toch kan iedereen die bij wil dragen aan verdere uitbreiding van vrijwillige weidevogelbescherming, ook in de eigen omgeving kennissen eens polsen, of ze zin hebben om mee te doen. Eenmaal per week in de natuur van onze cultuurgronden is aanbevelenswaardig. Ook de nu reeds meewerkende boeren wordt gevraagd om onder de collega's eens na te gaan, wie mo-

gelijk hulp zou willen hebben van vrijwilligers. Dan kunnen vrijwilligers, die zich in het voorjaar vaak plots en soms ook massaal aanmelden, iets sneller in contact worden gebracht met een boer, die al heeft aangegeven mee te willen doen. Een garantie voor een boer of een vrijwilliger kunnen we nooit geven, maar we zullen wel onze uiterste best doen.

Dankwoord

Bij het verschijnen van het eerste Jaarverslag Vrijwillige Weidevogelbescherming wil ik alle vrijwilligers en medewerkende boeren dank zeggen voor hun

inzet ter bescherming van de weidevogels. Uit de vele reacties is gebleken dat de verstandhouding uitstekend is geweest, en ik hoop dat dit verslag er toe zal bijdragen, dat dit in de toekomst zo kan blijven. De vrijwilligers zijn Fred de Blom, Ton Geerts, WBG Hapert, Nel Huybers, Ben Jacobs, Guus Nas, Menno Riegstra, Jopie van de Ven, Ton van de Vleuten, J. van Diemen, Ad van Lieshout, Willem Veenhuizen, Piet Wuyts, Martien Pennings en Peer Busink. De veehouders zijn P. Bakermans, Neggers, M. Smolders, van Dal, F. van Rooy en P. van Rooy.

KNIPSEL KRANT

Knipseladres: SANSOVINOSTRAAT 24 , 5624 JX EINDHOVEN .

Samenstelling: HUUB KNUBBEN

Tipgeld uitgelooft na mishandeling eenden

HELMOND - Er zijn verschillende beloningen uitgelooft om de daders van de zware mishandeling van eenden in de Helmondse wijk Brouwhuis op te pakken. Zo heeft de Dierenbescherming Peelland 300 gulden uitgelooft en het

jongerencentrum Reipl en de dierenambulance beide honderd gulden.

Ook is er nog een anonieme schenker die 250 gulden in het vooruitzicht stelt. Dat heeft penningmeester H. Engel van de Dierenbescher-

ming Peelland gisteren bekend gemaakt.

De mishandeling van de eenden is al geruime tijd aan de gang. Deze week moest een jager een eind afmaken die ernstig gewond was na een mishandeling. E.J. 1312 96

j o s c o l l i g n o n

↓ 12V
de Blauwe Klauw 23 aug 1 (1997)
dit zo dec.

VRIJDAG 13 DECEMBER 1996

de Volkskrant

Ook jagers pleiten voor jachtverbod

EINDHOVEN/AMERSFOORT - In navolging van Kritisch Fauna-beheer heeft nu ook de Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV) alle provincies opgeroepen de jacht op water- en klein wild met onmiddellijke ingang te verbieden. Dit in verband met de winterse omstandigheden. De jagersvereniging vindt een verbod op het jagen op het overige (groot) wild niet nodig.

Deputeerde Staten van

Overijssel, Zeeland en Noord-Brabant hebben de jacht op waterwild inmiddels al verboden. Door de strenge vorst is er steeds minder open water voor de vogels.

Brabant

De provincie Noord-Brabant voerde zaterdag al een dergelijk verbod in. De KNJV reageerde toen verbolgen. In deze krant stelde woordvoerder Z. Lulof toen dat er voldoende wild was, dat de dieren bovendien in uitstekende condi-

tie verkeren en dat er voldoende voedsel voor hen was. „Sinds vrijdag zijn de weersomstandigheden echter veranderd. En de vooruitzichten zijn niet erg hoopgevend”, verklaart Lulof de plotselinge omslag bij de jagers.

Werkelijkheidsregels

Als jagen in principe bedoeld is om bij een teveel aan wild vooral de zwakkere dieren af te schieten of de aantallen terug te brengen, waarom is daar het weer dan op van in-

vloed? Er blijven immers evenveel dieren.

„Op die redenering valt op zich niets af te dingen. Alleen gelden onder jagers zogenaamde werkelijkheidsregels. Eén van die regels is dat je geen wild mag schieten dat door het weer is verzwakt of daardoor te gemakkelijk te bejagen valt. Je mag dus bijvoorbeeld geen eenden of ganzen schieten die bij een wak zitten”, aldus Lulof. Maar dat laatste zou wel veel humaner zijn: de kans op aan-

geschoten maar niet gedood wild is dan immers veel kleiner. Ja, dat wel. Maar zo zijn nu eenmaal de regels waar wij ons aan moeten houden.”

Lulof geeft aan dat er bovendien nog een derde motief is om wild te bejagen: niet vanwege overlast of een teveel aan wild, maar om het simpelweg op te eten. „En dan geeft het geen pas om op dieren te jagen die zo'n gemakkelijik prooi vormen”, luidt zijn verklaring.

Bron: Nature

Zakenman koopt naam van vogel

De Amerikaanse zakenman Bernard Master ziet een nieuwe vogelsoort naar zich genoemd: Vireo masteri uit Colombia. Master heeft de naam van de vogel 'gekocht' op een veiling voor een bedrag dat niet bekend is gemaakt. Het geld wordt besteed voor natuurbescherming in het Rio Nambi-oerwoud in Colombia, waar de vogel in 1991 werd ontdekt.

Het is in de biologie gebruikelijk dat nieuwe soorten de naam krijgen van hun ontdekker. In dit geval besloten de ontdekkers, ornitholoog Gary Stiles en biologiestudent Paul Salaman, dit privilege te koop aan te bieden om de leefomgeving van de vogel te redden, en daarmee de vogel zelf.

E.U. di. 3112 97

Kritiek Nederlandse Jagers Vereniging:

'Brabants jachtverbod is veel te voorbarig'

E.U. di. 3112 97

DEN BOSCH - De provincie Noord-Brabant is veel te voorbarig door nu al een jachtverbod af te kondigen op waterwild. De ganzen en eenden verkeren nog in een prima conditie en kunnen ook nog aan voldoende voedsel komen. Dat vindt de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging, die bovendien teleurgesteld is dat ze niet in het besluit is gekend. Met ingang van vandaag is het in Brabant verboden om nog te jagen op ganzen, eenden, smienten en meerkotten. Met het oog op de kou kondigde de provincie dit besluit afgelopen donderdag

aan. De Stichting Kritisch Fauna-beheer liet direct weten het verbod toe te juichen en pleitte ook voor een tijdelijk jachtverbod op andere dieren. De Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging vindt dat de provincie te hard van stapel loopt, zegt woordvoerder Z. Lulof. „Brabant is tot dusverre ook de enige provincie die de jacht heeft gesloten. Zonder overleg met ons, dat verdient ook al niet de schoonheidsprijs. Maar er is ook nog zeker geen noodsituatie. Er is nog heel veel open water in Brabant, de conditie van alle wild is ook nog voortreffelijk. Ik heb pas zelf nog een haas ge-

schoten, ik moest echt zoeken naar de nieren, zo dik was de vetlaag van dat beest. En bij de eenden en ganzen is het net zo.” Volgens Lulof zullen vooral de boeren last ondervinden van het tijdelijk jachtverbod. „Die ganzen vreten de hele boel kaal. En veel boeren hebben het land pas ingezaaid. Die reactie van Kritisch Fauna-beheer? Ach, dat kennen we.” De Noord-Brabantse Christelijke Boerenbond is ook niet vooraf gekend in het besluit. NCB-bestuurder W. Korst twijfelt aan de noodzaak van het sluiten van de jacht op waterwild. „Voor zover ik het kan

bezien, kunnen de ganzen nog wel open water bereiken. Maar goed, de schade die ze op het land aanrichten, valt nu nog wel mee. Het is wel belangrijk dat als de dooi invalt, het jachtverbod weer snel wordt opgeheven. Dan moet je die beesten kunnen verjagen, anders trekken ze alle planten uit.” Het jachtseizoen op waterwild duurt tot en met 31 januari. „Maar de winter slaat nu echt hard toe, vandaar dat we blij zijn met het Brabantse besluit”, zegt P. de Jong van Kritisch Fauna-beheer. „En de vorst is schadelijker voor de gewassen dan de ganzen.”

Bijvoederacties voor wild en vogels

Dieren in problemen door aanhoudende kou

EINDHOVEN - Steeds meer dieren komen in de problemen door de aanhoudende vrieskou. De jagersvereniging KNJV heeft gisteren de wild-beheerders opgeroepen het

wintervoedingsprogramma te starten. De actie behelst onder meer het openhouden van wakken en het bijvoederen op plaatsen waar sneeuw ligt.

Ook de Vogelbescherming Nederland gaf gisteren het startsein voor een nationale bijvoederactie. Vooral watervogels hebben het moeilijk. Als ze nog niet zijn weggetrokken, moeten ze hun vetreserves aanspreken. Voor ijsvogels en roerdompen is de situatie zelfs kritiek. Op advies van de jagers hebben de meeste provincies de jacht op water- en kleinwild overigens gesloten.

Bij de Zeeuwse Delta zijn de afgelopen twee weken ongeveer duizend scholeksters om het leven gekomen. De dieren zijn ernstig verzwakt en hebben het moeilijk, mogelijk doordat door overbevissing een tekort aan kokkels is.

► Pagina 3: Voldoende geld voor hulp aan vogels

E.U. di. 07-01-97

jos collignon

de Volkskrant 24.12.97

Vogelopvang Eindhoven heeft volop werk

de Volkskrant

DINSDAG 7 JANUARI 1997 / 3

Vogels bijgevoerd door jagers en Vogelbescherming

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

Zowel de Vereniging Vogelbescherming als de jagersvereniging KNJV heeft maandag haar winterprogramma voor het bijvoeren van vogels in werking gesteld. Ongeveer honderdvijftig vogelwerkgroepen en vogelasiels kunnen op kosten van Vogelbescherming brood, visafval en graan kopen. De KNJV heeft de vierhonderd eenheden voor wildbeheer eveneens gevraagd tot bijvoeding over te gaan.

De watervogels hebben het nu het moeilijkst. Daarom maakt het openhouden van wakken onderdeel uit van beide programma's. Bijvoeren is vooral nodig op plaatsen waar sneeuw ligt. Dankzij de sneeuw krijgen de vogels wel voldoende vocht binnen.

Vorig jaar kwam Vogelbescherming in financiële problemen doordat het fonds waaruit de wintervoeding betaald wordt, leeg raakte. Vogelbescherming beheert dit fonds mede namens Dierenbescherming en Natuurmonumenten. Dankzij veel giften vorig jaar is het fonds nu goed gevuld.

Volgens Vogelbescherming verkeren van de watervogels vooral viseters als blauwe reiger en roerdomp in de problemen. Aalscholvers zwermen nu over het hele land uit, op zoek naar de laatste stukken open water. Ganzen redden het nog op plaatsen waar geen sneeuw ligt. Scholeksters zijn een probleem apart, aldus Vogelbescherming. In de Zeeuwse delta zijn de afgeopen weken honderden van deze vogels om het leven gekomen.

EINDHOVEN - Bij de Stichting Vogelopvang Regio Eindhoven kunnen de twee medewerkers het werk nauwelijks aan. Vanaf de jaarwisseling zijn er 26 watervogels bij het centrum binnengebracht. In totaal zitten nu ongeveer honderd vogels in de kooien. Vanwege het tekort aan volières moeten verschillende soorten watervogels nu een hok delen.

„Het asiel is eigenlijk te klein voor zo'n hoeveelheid”, vertelt A. de Kleijn, eigenaar van het opvangcentrum. „Vogels die ongeveer bij elkaar passen, stoppen we maar samen in een voliere. We zijn de hele dag bezig met het openkappen van de bevroren vijvertjes in de kooien. Bovendien bevriest de watertoevoer naar de hokken telkens. Met het ontdooien daarvan hebben we het al zo druk dat we nauwelijks toekomen aan het schoonmaken van de hokken. En dat werk valt ook niet mee. Alles zit vastgevroren. Met plamuurmessen schrapen we de bovenste laag vuil eraf. Het asiel ziet er nu verschrikkelijk uit. Dat blijft voorlopig zo. De binnengebrachte vogels zijn zo verzakt dat ze pas na een maand weer worden losgelaten.”

• A. de Kleijn van de Stichting Vogelopvang heeft zijn handen vol aan de watervogels die met dit weer aankomen.

De eenden, meeuwen, reigers en aalscholvers worden vooral door de dierenambulance gebracht. Ook particulieren brengen vogels binnen. Aan het bijvoeren van de vogels in de vrije natuur komen de medewerkers helemaal niet toe. „Wij bestrijken voor 23 ge-

meenten de opvang van vogels. Als je op al die plaatsen wilt bijvoeren heb je ongeveer vijftig vrijwilligers nodig”, stelt De Kleijn.

Het bijvoeren van vogels door particulieren is goed, als het maar verantwoordelijk ge-

beurt. „Je moet niet zo maar wat neergooien”, vertelt De Kleijn. „Dat gaat rotten en dat is slecht voor de dieren. Je moet weten welke vogels waar komen. Aalscholvers moet je vis voeren, eenden droog brood en meesjes willen vetbollen en nootjes.”

EJ 001 JF

Weidevogelbeschermingsgroep Reusel

Weidevogel beschermingsgroep

Weidevogelbeschermingsgroep Reusel is in 1996 gestart met weidevogelbescherming in het Beleven te Reusel. Onder weidevogelbescherming wordt verstaan: - Het opsporen van o.a. Kievieten, scholeksters, grutto's, wulpen en andere grondbroeders. - Indien nodig de nesten beschermen tegen vee en werkzaamheden door middel van o.a. nestbeschermers, nesten verplaatsen, stokken, verleggen, omheen

maaien door de boer etc. etc. - Het in kaart brengen van de resultaten en deze doorsturen naar de provinciale coördinator. De resultaten in het gebied het "Beleven", groot 125 hectare (door de werkgroep beschermd), zijn als volgt:

Soort	totaal aantal gevonden legsels	resultaten			
		bekend resultaat	niet uit	uit	% uit
grutto	2	2	0	2	100.0 %
kievit	23	23	1	22	95.7 %
patrijs	1	1	1	0	0.0 %
scholekster	2	2	0	2	100.0 %
veldleeuwerik	1	1	0	1	100.0 %
wulp	3	3	1	2	66.7 %
Totaal	32	32	3	29	90.6 %

De werkgroep bestaat momenteel uit drie personen. Mocht u geïnteresseerd zijn in weidevogelbescherming of wilt u volgend jaar aan de werkzaamheden deelnemen, dan kunt u contact opnemen met de heer P. Peijs te Reusel, tel. 0497-643317. Iedereen buiten Reusel kan contact opnemen met de heer W. Veenhuizen, tel. 040-2816913. De werkgroep wil iedereen die

aan het slagen van dit project heeft meegewerkt bedanken en ze hoopt op de volledige medewerking voor het volgend jaar en de volgende jaren. Speciaal wil men bedanken: - De boeren in het gebied het "Beleven" - Gemeente Reusel - Jagersvereniging "Beleven" - Paardenvereniging Jeanne d'Arc.

EINDHOVEN - "Mensen denken vaak niet om vriendelijk voor die arme vogeljes te zijn, maar onbewust is het soms sociaal wat ze doen." Loek Ketelaars, onder meer natuurrijds en fotograaf, heeft een op zijn zachtst gezegd andere dan gangbare mening over hoe de mens tijdens vorst met de geveulge diertjes moet omgaan. "We zouden eigenlijk niet door een menselijke bril naar de vogels moeten kijken, maar vanuit de vogeloptiek naar de wereld." Ketelaars beseft dat veel mensen zijn visie misschien verkeerd opvatten en is voorzichtig in zijn uitleg. "Ik ver-

„Mens is vaak onbewust asociaal tegenover vogels”

bied mensen echt niet om zakjes pinda's of wat dan ook buiten te hangen. Ik snap best dat het hartstikke leuk is om vanachter je raam bij een warme kachel te bekijken hoe behendig zo'n vogeltje dat spul naar binnen werkt. Maar mensen vergeten vaak naar het totaalbeeld te kijken."

Tegenstrijdig

Bij het totaalbeeld van het menselijk gedrag ten opzichte van vogels plaatst Ketelaars enkele kritische kanttekenin-

gen. „De mens is onbewust vaak tegenstrijdig bezig. Legt overdag wel een enorme voorraad voedsel op de stoep voor de koukleumende beestjes, maar schopt daarnaast 's nachts de kat buiten. Ook verstoring kost veel vogels het leven. Mensen gaan gezellig wandelen in het bos met hun hond, die de vogeljes de stuipen op het lijf jaagt. Dat kost de vogels veel energie en daardoor worden ze erg zwak." Het advies van Anton de Kleyn, vrijwilliger van de Vo-

gelopvang Regio Eindhoven, sluit hierop aan: „Ga niet met de hond wandelen in parken waar vogels zitten. Dat jaagt de vogels op en het kost die diertjes een dag om daarvan bij te komen." Daarnaast adviseert hij alleen water buiten te zetten als het droog weer is. „Als er sneeuw ligt, drinken de vogels daaruit. Dan is water niet nodig. Maar het geven van droogvoer is wel weer erg belangrijk." Het Vogelopvangcentrum van De Kleyn zit vol. Tē vol. „Ik schat dat we nu zo'n tachtig

vogels binnen hebben, variërend van wilde duiven tot de hond wandelen in parken waar vogels zitten. Dat jaagt de vogels op en het kost die diertjes een dag om daarvan bij te komen." Daarnaast adviseert hij alleen water buiten te zetten als het droog weer is. „Als er sneeuw ligt, drinken de vogels daaruit. Dan is water niet nodig. Maar het geven van droogvoer is wel weer erg belangrijk." Het Vogelopvangcentrum van De Kleyn zit vol. Tē vol. „Ik schat dat we nu zo'n tachtig

opvangen we subsidie van de Dierenbescherming, die ook opruimt voor de doktersrekeningen. We kunnen de vogels alleen bijna niet meer kwijt. Ik kan ze toch moeilijk voorop de stoep gaan onderhouden."

„Harde visie”

Natuurgids Ketelaars geeft toe dat hij er misschien een harde visie op nahoudt, maar dat de strenge winter onderdeel is van de natuurlijke selectie. De zwakkeren worden opgeruimd; dat is de logica

die de natuur hanteert. Door het voeren van mensen komen bijvoorbeeld meerdere vogels op een plek samen. Een spervogel eet dan misschien een roodborstje. Dat is akelig om te zien, maar dan had het roodborstje maar beter op moeten letten." Vogels Ketelaars gaat het om de soort, niet om het individu. „De soort herstelt zichzelf in de loop der tijd wel weer." De Vogelbescherming Nederland besluit maandag of er een landelijke voedercampagne voor vogels komt. De ongeveer 150 Vogelopvangcentra en vogelwerkgroepen krijgen geld van de Vogelbescherming om vogelvoer te kopen.

Roofvogels

Met enige argwaan het artikel over het ontstaan van een roofvogeltuin bij Razob in Mierlo gelezen (E.D., 28 november). Op de vuilstortberg wordt sinds anderhalf jaar de lucht 'meeuwvrij' gehouden met behulp van roofvogels. Als dit op een goede manier gebeurt, is er, ook op een stortberg, geen vuiltje aan de lucht. Maar omdat de mens altijd voorbij de horizon wil kijken, is het plan gerezen een roofvogeltuin te creëren, met naast onze Nederlandse (12 soorten) nog eens 200 andere soorten roofvogels.

Is dit zinvol? Mijns inziens niet. In het begin zal er volop aandacht zijn voor de vliegshows en het bekijken van de 200 verschillende roofvogelsoorten. Doch als het nieuwe eraf is, ben ik ervan overtuigd dat de roofvogeltuin snel in de vergeet-hoek verdwijnt, want roofvogels zijn in alle gewone dierentuinen volop te zien. Trouwens, wat heeft de doorsnee bezoeker aan tien verschillende soorten buizerds, waarmee een doorsnee vogelaar al de nodige determinatieproblemen op ziet doen? De andere groep geïnteres-

seerden, de (roof)vogelliefhebbers, zijn geen echte liefhebbers wanneer ze niet toegeven dat de vogels zijn moeten daar waar ze thuis horen: in de vrije natuur.

M. VERBEETEN

Vliegveld in zee zal miljoenen vogels aantrekken

DE DISCUSSIE over het wel of niet aanleggen van een eiland in de Noordzee als alternatieve uitbreiding van de luchthaven Schiphol begint, althans in de krant, een voorspelbare vorm aan te nemen. De aannemer Boskalis kan alles maken, de milieubeweging ligt dwars, en we willen toch zeker allemaal vliegen, dus de uitbreiding moet. Het argument 'werkgelegenheid' is nog steeds niet van stal gehaald, maar dat is een kwestie van tijd.

Als 'de milieubeweging' (wat dat ook is) steeds maar dwars blijft liggen, dan zal er vroeger of later wel een ingenieur opstaan met de suggestie dat we op het bewuste eiland ook nog wel even een flink stuk 'natuur' zullen aanleggen, in de overtuiging dat de groene mafia daarmee de mond zal worden gesnoerd. Economie voor alles. Schiphol moet groeien, de Delta werken zijn nu af, en Nederland staat voor een nieuwe uitdaging.

In de Volkskrant van 24 december leverde Boskalis een bijdrage aan de discussie. De boodschap is helder: Boskalis maakt wat de klant vraagt. Langs de kust of midden in zee: alle mogelijkheden zijn al door-gerekend. Twee maal is er even sprake van vogels. Een van de alternatieven zou zich juist op een vogelrekrutatie bevinden, in het andere geval is eventueel ook al sprake van te veel vogels. Boskalis meent: Die vogels kunnen met een andere locatiekeuze worden vermeden.

Dat zou echter wel eens tegen kunnen vallen. Het argument bevalt de aannemer kennelijk niet erg, en er wordt dan ook niet in detail op ingegaan. Toch is het verstandig die vogels eens wat nadrukkelijker tegen het licht te houden.

Is dit een verwaarloosbaar aspect? Niemand ligt er wakker van als er eens een flinke ploeg kopenvieken onder de wielen van een landingsloopbaan geplukt zou worden, maar wat als diezelfde groep nu eens de motor invliegt? Hercules vergeten misschien?

Natuurlijk, Schiphol zit vol vogels, en we zetten gewoon een vogelwachter in om dat probleem op te lossen, niets aan de hand toch? Voor zeevogels is er vast geen probleem te verwachten. Een eiland van vijf bij vijf zult zich vermijden door erlangs te vliegen. Ik kan me echter de klus van de vogelwachter

voor de geest halen die zich gesteld zal zien voor de taak om vele duizenden meeuwen te verjagen die dat eiland als een buitengewoon aantrekkelijke rustplaats zullen gaan zien.

In de winter zitten volgens recente inventariserings op het Nederlandse deel van de Noordzee ongeveer 200.000 meeuwen, laat daarvan nu eens 10 procent 's nachts of bij ruig weer plaatsnemen op dat mooie eiland. Ik wens uw vogelwachters veel plezier, maar misschien lukt het ze wel om de baan zwart te houden.

In voor- en najaar steken enkele miljoenen zangvogels, ganzen, eenden en steillopers de Noordzee over. Al deze dieren kunnen niet zwemmen, en elk seizoen weer komen door bijzondere omstandigheden (mist, ruig weer, vorst) vele tienduizenden om het leven. Elke schepeling en elke arbeider op een boortplatform kan u vertellen hoe dat eruit ziet. Schepen en platforms zitten weken lang onder de trekvogels, en de dieren zijn, uitgeput als ze zijn, met geen tien bezems van het dek te zwabberen. Bovendien is het dwelen met de kraan open, en de vogelwachters op ons eiland zullen elke vogel met de hand moeten verwijderen. Ik denk dat ik liever een vlucht naar Schiphol boek in oktober.

Ten slotte: de locatie dicht onder de kust. Behalve de eerder genoemde meeuwen en vermoede trekvogels dient zich hier een nieuw aspect aan: gestuwde vogelrekrutatie. Een strook van twee kilometer langs de kust trekken in voor- en najaar (maart-juni, augustus-november) of bij vorstival (december-februari) vele duizenden vogels langs in dichte groepen en in hoog tempo. Een doel tel bij deze dieren: op halte om te kunnen fourageren. Deze dieren nemen de kortste weg, en laten zich door geen honderd vogelverschrikkers van de wijs brengen. Leg vooral een landingsbaan dwars op deze trekreute, maar richt dan tegelijkertijd een volledig geoutilleerd hospitaal en een mortuarium in op het eiland.

C.J. Campbuisen is verbonden aan de Nederlandse Zeevogelgroep, Texel.

de Volkskrant 1101 97

EU 1701 97

Razob-valkenier begint roofvogeltuin

Door onze correspondentie Jeannette Daamen

MIERLO/NUTENEN - Voor de komende zomer wil Ton Vermaesen, valkenier bij de NV Razob, een deel van zijn roofvogels overbrengen naar de Heiderschoor, aan de Mierlose kant van de stortberg. Daar begint hij een roofvogeltuin. Het wordt na het zolfterrein het tweede project dat invulling geeft aan het recreatiepark op en rond het terrein van de stortplaats. „Het wordt ook de eerste roofvogeltuin in Nederland", zegt de valkenier niet zonder trots. Vermaesen is eigenaar van Falcons Manor House in Arnhem, een bedrijf dat zich bezighoudt met milieuvriendelijke bestrijdingstechnieken op allerlei gebied. Sinds anderhalf jaar bestrijdt Vermaesen de overlast van meeuwen op het Razob-terrein met zijn roofvogels. Volgens zijn contract met de Razob mogen er nog maar tweehonderd meeuwen zitten. Er zijn mensen die denken dat mijn roofvogels die vogels doden, maar het is meer een kwestie van consequent verjagen." Anders dan de naam van zijn beroep doet vermoeden, werkt Vermaesen niet alleen met valken. De havik en slechtvalk zijn de enige inland soorten waar hij in ons land volgens de wet mee mag jagen. Daarom werkt Vermaesen ook veel met soorten die je hier normaal niet tegenkomt, zoals de Ferruginous Hawk, de Amerikaanse koningsbuiszard, een soort die groter is dan de buizerd die in ons land voorkomt. Of de Harris's Hawk, een kleinere buizerd, ook wel de woestijnbuiszard genoemd. De soort waarvoor hij kiest,

• Ton Vermaesen met een Amerikaanse koningsbuiszard, de Ferruginous Hawk zoals de valkenier hem noemt, voor de boerderij waar hij volgend jaar een roofvogeltuin wil beginnen.

is afhankelijk van de soort waarop gegaand moet worden. De valken starten van boven op hun prooi neer, de buizerdsoorten zijn meer geschikt voor de lage vluchten. **Fluitje** Vermaesen is een beroepsvalkenier, één van de tien, schat hij, die in Nederland werken. Daarnaast beoefent 121 valkeniers het vak als hobby. De roofvogels waar hij mee werkt, zijn in gevangenschap geboren. „Hun ouders en grootouders waren dat ook al. Daarom is de valkenier voor de vogels

wat hun ouders zouden zijn in de vrije natuur. Daardoor kun je ze dingen leren. Je kunt dat wel een beetje vergelijken met het dresseren van honden. Ook ik gebruik een fluitje om ze terug te roepen. Het verschil is dat een hond trevreden is met een schouderklapje, terwijl ik de vogels wel steeds iets te eten moet toetoppen als beloning. Voor het geval het mis gaat, hebben de dieren een zendertje aan de poot zodat ik ze op kan sporen." Aan de weg Heiderschoor moet een Engelse tuin komen waar onder andere de

roofvogels komen te zitten. „Vergelijk het met de roofvogeltuinen in Engeland en Schotland. Er komen voliers. De roofvogeltuin is bedoeld voor educatie. Daarom wil ik zeker ook alle soorten die in Nederland voorkomen hebben, zodat de mensen de roofvogels van dichtbij kunnen bekijken. Ik streef er naar zo'n tweehonderd soorten te verzamelen. Een boegenschuur die er staat, moet in de oude staat worden teruggebracht en die leent zich dan heel goed voor uilen." De bedoeling is dat er dagelijks demonstraties worden

gegeven. Het idee is al gecopieerd om ook, in navolging van de adel in vroeger eeuwen, te paard te gaan jagen. Veel groepen die een rondleiding op het Razob-terrein krijgen, vragen nu al om zo'n demonstratie. Het ligt dan ook in de bedoeling dat de vogels van dichtbij de roofvogeltuin gaan wonen. De Engelse tuin met een aantal roofvogelsoorten moet voor de zomer bij de Razob worden gevestigd. Vermaesen schat dat het nog wel zo'n drie jaar duurt voordat het hele plan voor de roofvogeltuin is uitgewerkt.

E.k.v. J.

E.U. 07 01 J7

g 27 december 1996 - 3

Brabant verbiedt jacht op waterwild

DEN BOSCH - De provincie Noord-Brabant heeft de jacht op waterwild met ingang van morgen verboden. Gedeputeerde Staten hebben dat gisteren besloten wegens de weersomstandigheden. Het verbod betreft de jacht op wilde eend, smient, grauwe gans, kolgans en meerkoet.

Frans oud-president morgen 1 jaar dood

Mitterrand geeft laatste rapportcijfers

Door onze correspondent Wilko Voordouw

PARIJS - Morgen is het precies een jaar geleden dat de Franse oud-president François Mitterrand overleed, maar vanuit het hiernamaals blijft hij de geesten van de Fransen beheersen. Twee nieuwe boeken en onthullingen over de prostaatanker van Mitterrand leiden tot hernieuwde belangstelling. Jarmac, het onbetekenende geboortestadje van de man die veertien jaar president was, is uitgegroeid tot een waar bedevaartsoord. Hoevel al een jaar lang de Mitterrand-geïnteresseerden neerleggen bij het familiegraf in Jarmac, waar de oud-president naast zijn ouders begraven ligt, deelt de 'sfinx' nog altijd klappen uit. In het gisteren verschenen boek *Le Dernier Mitterrand* (De laatste Mitterrand, uitgeverij Plon) van de Franse journalist Georges-Marc Benamou geeft de oud-president zijn laatste en definitieve rapportcijfers.

Twee jaar lang heeft Benamou met grote regelmaat in de entourage van Mitterrand verkeerd. De president zag in hem een soort vertrouwensman, een troubadour die een kroniek of loflied van de bevoogder ervan mocht componeren. Hij vertelde hem van zijn ziekte en de politici die hij wel of niet mocht. Af en toe heeft de lezer het gevoel via Benamou getuige te zijn van de allerlaatste intimiteit van de raspoliticus, die op 8 januari 1996 op 79-jarige leeftijd overleed.

• Ex-president Mitterrand.

Zo gunt hij de lezers een niets onthullende blik op de laatste oudejaarsavond, die Mitterrand doorbracht in zijn buitenhuis in Latche. Tussen

twee pijngrimassen door eet Mitterrand zijn oudejaarsmaaltijd: een schaal oesters en speciaal voor hem door lokale politicus Henri Emmanuelli bij stropers opgedoken ortolanen. De zeldzame zangvogels worden in Zuid-Frankrijk als een ware lekkernij beschouwd. De jacht en de verkoop ervan is streng verboden. Maar een week voor zijn dood trekt Mitterrand zich niets van zulke 'aardse geboden' aan.

Mitterrand is nog veel cynischer dan menige Fransman durfde vermoeden. Zo schildert hij zijn laatste premier, de in Turkije geboren Edouard Balladur, al als zijn ergste politieke tegenstander: hoe verzakt ook, Mitterrand wil hem verslaan. Hij gebruikt de techniek van de Ottomaanse worstelaar. Hij is zacht, fluister, neutraliseert je en op een gegeven moment, krah...

Mitterrand is niet minder zachtzinnig voor zijn voorganger Valéry Giscard d'Estaing. Die publiceerde ruim een jaar geleden een heldesroman, 'Le Passage'. 'Heb je die groteske roman

gelezen, waarin hij een liftster naait? Heus, het seksuele leven van Giscard is fantastisch. Wat een lotsbestemming. Toen hij geen president meer was, is hij een soort folkloristisch nationaal figuur geworden, die ons nu zijn erotische agitatie vertelt.'

Partigienoot - en korte tijd beoogd opvolger - Jacques Delors krijgt er ook al van langs. Het is volgens Mitterrand iemand zonder moed, een meelijwekkende figuur. Via Benamou weten de Fransen nu ook dat het wellicht Mitterrand is, aan wie ze de huidige president Jacques Chirac te danken hebben. Want de scheidende president wilde voor alles dat niet Balladur zijn opvolger zou worden en bemoeide zich langs de zijlijn met de campagne. Chirac wordt omschreven als een man die licht, een gevoelsmens. Hij is door de zijn verraden, die zogenaamde gaullisten'. Het is een van de weinigen, die van sfinx Mitterrand een voldoende krijgen. Samen met de huidige parlementsvoorzitter Philippe Seguin. Voor de rest is er slechts minachting.

Acrobaatvogel nieuwe vondst

Ornithologen hebben in de wouden van Brazilië een nieuwe vogelsoort ontdekt, maar gewaarschuwd dat de biotoop van het dier zo snel wordt afgebroken dat het met uitsterven wordt bedreigd.

De vogel werd Acrobatornis fonsecai genoemd. Het is de tweede onbekende soort die de afgelopen tien jaar in Brazilië is aangetroffen. Het dierlijke werd voor het eerst in november 1994 waargenomen, maar nu pas beschreven in het gerenommeerde Amerikaanse ornithologische tijdschrift *The Wilson Bulletin*.

Jose Fernando Pacheco, onderzoeker aan de universiteit van Rio de Janeiro en een van de ontdekkers, zei dat de vogel de naam Acrobaat had gekregen omdat hij de meeste tijd ondersteboven doorbrengt en zo over de onderkant van boomtakken loopt.

De Acrobaat komt voor in de bossen bij de kokosplantages in de zuidoostelijke staat Bahia. Pacheco waarschuwde dat de vogel binnen tien jaar uitgestorven zal zijn als zijn natuurlijke leefomgeving niet wordt beschermd. De bomen waarin de Acrobaat leeft zijn voor meer dan 70 procent aangetast door een dodelijke schimmel.

Verliefd op drie hectaren natuur

Door Leo de Boer

EINDHOVEN - De regen druip van de uitgebreide dauwnetel, de kleine pimpel en de wilde bertram. Die grond is drassig, de waterpartij is tot grote hoogte gestegen en in de verte kraait een wanhopige haan: het is kortom wel eens leuker geweest in Heempark Frater Simon Deltour. Maar de 54-jarige Wim Niemantsverdriet heeft zijn hart verpand aan deze drie hectaren langs de Dommel in groengebied Gennep, en wat maakt een beetje regen dan in godsnaam nog uit? 'Kijk, hier staat de dikste boom van Eindhoven, en dit muurtje hier raakt al helemaal begroeid; de rozenstruiken schieten er straks dwars doorheen, zie je wel?' En verder gaat het door de inmiddels stromende regen: door het wilgenstruweel, richting Elzenbroekbos en meandermoeras.

Verrassing

Binnen bij het Milieu Educatie Centrum damp de koffie. Tuinarchitect Willem Veenhuizen, ook een man van het eerste uur, komt binnen en feliciteert Wim Niemantsverdriet met de toekenning van de Gemeentelijke Milieuprijs. 'Een beetje verrast was ik wel', zegt Wim tegen Willem. 'Het belangrijkste is toch dat de hele groep in het zonnetje wordt gezet, dat er waardering is.'

Missie

Een min of meer vaste groep van veertig vrijwilligers, van wie Niemantsverdriet - zelf ook vrijwilliger - de coördinator is, heeft dit heempark vanaf medio jaren tachtig met de blote handen gemaakt tot wat het is: een vrij klein gebied, zo leert een brochure, waar landschapstypen uit de Kempen en de Meierij bij elkaar gebracht zijn, een kruidentuin en een 'echte leertuin'. Het trekt jaarlijks, tussen april en november, vijf- tot zesduizend bezoekers.

• Wim Niemantsverdriet in een nat Heempark Frater Simon Deltour.

Wim Niemantsverdriet is niet alleen een natuurfiestaat, meer van zijn aandacht op slokte.

'Van de gemeente Eindhoven hoefde het destijds helemaal niet zo nodig', herinnert Niemantsverdriet zich over de ontvangst van het initiatief in 1982 dat was aangezwengeld door de Werkgroep Natuurbehoud en Milieubeheer. De subsidie van 2500 gulden per

MILIEUPRIJS FRATER SIMON DELTOUR-PARK

jaar viel om te beginnen niet mee, en dat de heemtuin tot bloei kwam is vooral te danken geweest aan de onbetaalde arbeid van de groep vrijwilligers. Het terrein dat de gemeente schonk, lag bezwaard met paai dat was achterbleven na het bombardement op de Demer in 1944.

'Als we hier een boompluwe willen planten, moeten we nog steeds eerst een kwartiertje hakken', zegt Niemantsverdriet. Het kan verkeren, getuige de milieuprijs - 2500 gulden,

trofee, oorkonde - die de gemeente dit jaar aan het heempark heeft toegekend. 'De jury vindt dat de werkgroep erin is geslaagd een uniek stukje natuur te creëren, dat blijvend een plek heeft in de stad', aldus het jury-rapport.

In de categorie bedrijven is de Gemeentelijke Milieuprijs dit jaar gegaan naar Bekkers Autoschade wegens 'een grote betrokkenheid bij een milieuvriendelijke bedrijfsvoering'.

VOOR U GELEZEN

JAN WOUTERS

In BTO-News van september-oktober 1996 staat het eerste verslag van een nieuw Brits broedvogelmonitoring project: de Breeding Bird Survey (BBS). Bij dit project worden in willekeurig gekozen kilometerhokken twee lijntransecten van 1 km. uitgezet. Daarbij worden de landschapstypen langs de transecten beschreven. In het broedseizoen worden twee morgenbezoeken gebracht. Dan worden alle vogels geteld, die tijdens het lopen van de transecten worden waargenomen.

Deze methode heeft een aantal voordelen boven de uitgebreide karteringsmethode die in de Common Bird Census (CBC), en in Nederland het BMP, wordt gebruikt. Zo is zij veel minder arbeidsintensief, waardoor er meer mensen aan mee doen. Dat heeft weer als voordeel dat de verzamelde gegevens betrouwbaarder worden door het grotere aantal proefvlakken.

De spreiding over het land is veel beter omdat de kilometerhokken willekeurig worden gekozen. Alle landschapstypen worden onderzocht en niet alleen natuurterreinen en agrarisch gebied. Dat levert weer gegevens op van soorten die met de CBC niet gevolgd kunnen worden en nu wel met de BBS. Dit geldt bijvoorbeeld voor Buizerd, Graspieper, Tapuit, Scholekster, Wulp, Huismus en Spreeuw.

Ook de voorkeur voor bepaalde landschapstypen van de verschillende soorten kan nu worden bekeken. Zo blijken Merel, Heggemus, Groenling, Huismus, Ekster en Spreeuw de hoogste dichtheid te bereiken in bebouwde gebieden, dorpen en steden dus.

In 1994 en 1995 zijn ongeveer 1300 kilometerhokken in beide jaren onderzocht. Men streeft op termijn naar een bestand van tussen de twee- en drieduizend, jaarlijks vergelijkbare telhokken.

In de eerste twee jaren werden meer dan 200 soorten waargenomen. Daarvan zijn er natuurlijk veel zo schaars, dat ze niet betrouwbaar jaarlijks gevolgd kunnen worden. Maar met ongeveer honderd soorten gaat dat wel, zeker als het aantal getelde kilometerhokken nog toeneemt.

Door de goede spreiding over het land van de getelde hokken levert de BBS ook meteen een verspreidingskaartje van de soorten. Dit is vooral duidelijk bij soorten die niet over heel Groot-Brittannië voorkomen. Zo vertoont de Tortelduif zich vrijwel alleen in zuidoost Engeland.

Ook wordt meteen duidelijk welke soorten wijdverspreid voorkomen. Verrassend is het voorkomen van de Winterkoning, die na de Zwarte Kraai in het meeste hokken is geteld, nog meer dan Houtduif, Vink en Merel.

Het hoofddoel van deze telling is het van jaar op jaar volgen van de stand van zoveel mogelijk soorten, gedurende een lange periode. De eerste vergelijking van jaar op jaar ('94-'95) levert (gelukkig) veel overeenkomst op met de gegevens van de CBC. Bijvoorbeeld een toename van Winterkoning, Roodborst, Grasmus, Tjiftjaf, Fitis en Goudhaantje en een afname van de Geelgors.

Maar nu kunnen ook regionaal verschillende trends worden vastgesteld. Zo nam de Spreeuw in Schotland af, terwijl hij landelijk juist toegenomen was. In Engeland nam de Huismus toe terwijl dit landelijk niet significant was.

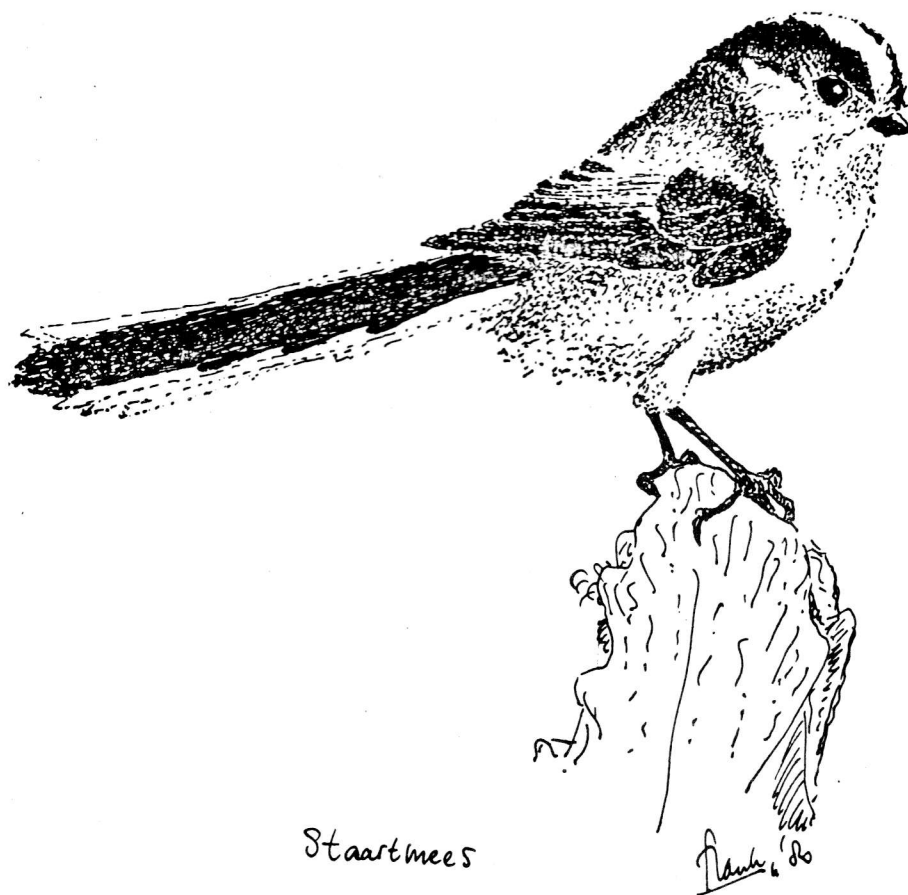
In datzelfde september-oktober nummer, staat ook nog een verslag van een andere telling die nu twee jaar loopt, namelijk van de Garden BirdWatch. Dit is een telling waarvoor je moet betalen om er aan mee te mogen doen. Het komt erop neer dat je op wekelijkse basis, bijhoudt hoeveel

vogels er in je tuin komen. De telling loopt het hele jaar door, je moet ook zorgen dat er steeds voer voor de vogels is. De telling bedruipt zichzelf en wordt gesponsord door een firma in tuinvogelvoer.

Het blijkt dat sommige soorten steeds meer gezien worden in de tuin. Bijvoorbeeld de Putter en de Staartmees werden gedurende meer weken vastgesteld in de laatste jaren.

Ook het effect van de koude lente van 1996 laat zich zien in het voorkomen van groepen Koolmezen en Groenlingen, die duidelijk later in het seizoen aanwezig bleven dan in 1995. Daardoor waren de groepen met jongen in 1996 ook later.

Het is duidelijk dat met deze telling niet meteen verklaringen kunnen worden gegeven, maar wel dat bepaalde trends gesignaleerd kunnen worden.

Staatmees

VOGELVARIA

DECEMBERMIJMERINGEN

December. De laatste maand van het jaar. Nog een paar weken en dan beginnen de dagen weer te lengen. De schoen en de klomp zijn weer opgeruimd tot volgend jaar. Het strooigoed komen we nog tegen, met het opruimen van de kamer. De taai-taai was al flink hard geworden.

Het is nu vrij rustig in het veld. Het is toch goed te merken dat veel soorten vogels naar warmere oorden zijn vertrokken. In de weilanden bevolken de Roeken, samen met de Kauwen, het grasland, struinend op zoek naar voedsel.

De hulstbos in de tuin is weer in beslag genomen door een Kramsvogel, die elke andere vogel wegjaagt, die in de buurt komt. Als hij maar een paar een paar bessen laat staan voor een kerststukje.

Mooi werk van Albert en Jacques. Het resultaat was er ook naar. Het verslag is door meerdere leden met belangstelling gelezen.

Ik grijp nu de kans om via de Blauwe Klauwier het bestuur en alle leden van Vogelwerkgroep de Kempen een goed nieuw jaar toe te wensen.

PIET WUYTS

TERUGMELDING VAN EEN WULP

Op 13 juni 1996 was ik met mensen van de roofvogelgroep op een ronde langs roofvogelnesten om de jongen te ringen. Op de Oostelbeerse Dijk in Wintelre kwamen we langs een pas geogost hooiland. Er zaten nogal wat vogels op, waartussen een koppel Wulpen met twee halfwas jongen. Daarom even gestopt en in een bliksemactie met Pieter de twee jonge Wulpen verrast, om ze te ringen. Daarna renden ze opgelucht weg.

Van een van deze twee, kreeg ik al een terugmelding uit Frankrijk. Hij was op 27 juli geschoten aan de Normandische kust. Dus amper een maand vliegvlug en dan al meer dan 500 km. afgelegd.

Maar hoe moet dat met onze Wulpen als de Fransen ze vrij af mogen knallen? Wij kunnen nog zo zuinig zijn op onze broedvogels, als ze in de tijd erna niet de kans krijgen om te overleven, dan zal de populatie het op den duur niet halen. De jonge Wulpen kunnen dus na het uitvliegen maar beter niet naar het zuidwesten trekken. In het noorden ligt de veiligere Waddenzee. De trekkers naar het zuidwesten worden uitgeselecteerd.

Ik heb nog niet zoveel Wulpen geringd: 30 jongen in 20 jaar, maar dat heeft toch al vijf terugmeldingen opgeleverd. Daarvan zijn er drie geschoten in Frankrijk, twee in hun geboortejaar en een op tweejarige leeftijd. Het zou me niet verbazen als de jachtdruk in Frankrijk de beperkende factor is voor de Kempische wulpenstand. Het wordt tijd dat daar eens iets aan gedaan wordt.

JAN WOUTERS

WAARNEMING VAN EEN GRAUWE FITIS OP DE LANDSCHOTSE HEIDE

Op 17 juni 1996 was ik op de Landschotse Heide, om vogels te ringen in het kader van het Constant Effort Site project. Bij de controle van de netten om 9.30 uur, zat in net 3 een vogel, waarvan ik in eerste instantie meende dat het een jonge Tjiftjaf was, met een nog niet volgroeide staart.

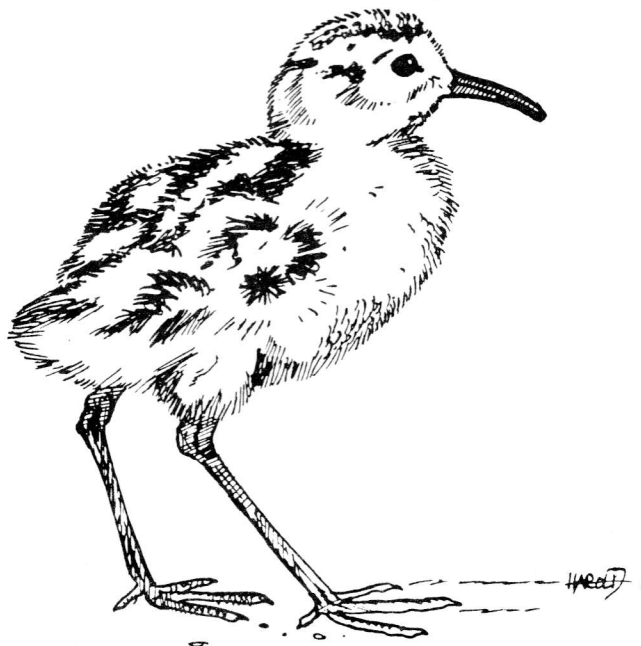
Toen ik hem geringd had en hem nader bekeek, zag ik dat de drie buitenste armpendekveren een lichtgeel topje hadden, en zo een klein vleugelstreepje vormden. Het was dus iets heel anders. De boeken erbij en inderdaad, vier versmalde buitenvlaggen en een vleugelstreepje; dus geen Tjiftjaf maar een Grauwe Fitis. Nu viel ook de erg lichte onderzijde en de lange lichtgele wenkbrauwstreep op. De ondersnavel was roze-oranje, in tegenstelling tot de donkere bovensnavel.

Na de gebruikelijke metingen, registratie en weging hebben we hem ook nog gefotografeerd. Kees van Limpt, die mij assisteerde, had zijn fotocamera bij, en kon nog twee mooie foto's maken. Daarna werd de Grauwe Fitis weer in vrijheid gesteld. Ik heb hem later niet meer gezien of teruggevangen.

De Grauwe Fitis is een broedvogel van Wit-Rusland en Rusland en verder naar het zuidoosten. De soort heeft zich deze eeuw naar het westen uitgebreid en hij broedt nu ook in Finland, Zweden, Polen en mogelijk Duitsland. De vogels overwinteren op het Indiase schiereiland en nog verder naar het oosten.

Dit is voor zover mij bekend de eerste waarneming van deze soort in de Kempen. Het is toch al een zeldzame soort in Nederland, die niet elk jaar wordt waargenomen. De waarnemingen van na 1980 stammen allemaal van de regio rond de Waddenzee. Dus een waarneming zover landinwaarts is helemaal uitzonderlijk. Maar als ik hem niet in de hand had gehad, was hij mij ook niet opgevallen.

JAN WOUTERS

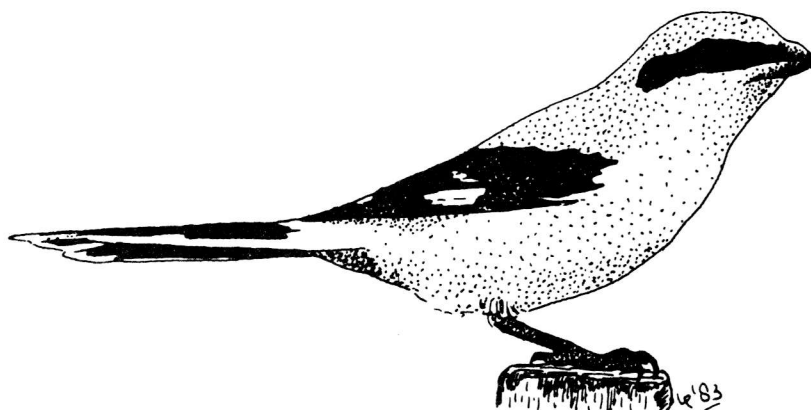

WIST U DAT . . .

- Er op 5 januari 1997 een simultaantelling van Klapeksters is geweest.
- Dit natuurlijk weer op de Strabrechtse Heide was.
- De opkomst van vogelaars 100% was.
- Er helaas geen Klapekster te bekennen viel.
- Zij nog niet terug waren van de Bonkevaart en Bartlehiem.
- Ik via deze weg, S.B.B. maar met name Jap Smits, heel hartelijk bedank.
- Jap toch ieder jaar de kantine en koffie beschikbaar stelt.
- Er in het kasteelbos in Heeze een Middelste Bonte Specht zit.
- Half Nederland er al geweest is.
- De feestcommissie weer een weekend in het vooruitzicht heeft.
- Dit begin april zal zijn, en wel in 'de Kievit'.
- Dan d'n Bokkerijder ook niet ver weg is.
- Het een no nonsens weekend wordt.
- Dus gewoon vogelen en vreten, zuipen en zeveren.
- Een weekend dus voor' hen die het daglicht schuwen'.
- De Bekenboys een grote klus hebben afgeleverd.
- Er heel wat gegevens op een rijtje zijn gezet.
- Je bij de aanblik van de avifauna denkt, waar is het SWOV gebleven.
- Ik bij de aankondiging van de jaarvergadering dacht, waar blijft de tijd.
- Jaarvergadering indertijd was in Steensel of Polvo met Rambodag, bonte avond en macaroni.
- We een ouwe lulle club aan het worden zijn. (sorry meisjes)
- Ik hier niet aan de leeftijd denk.
- Ik ze niet meer zie, de Vwg-ers die in januari nakend door de Keersop gingen
- Dit misschien wel bij deze tijd hoort soft en microsoft.
- Het broedseizoen alweer voor de deur staat.
- Voor je het weet, het ook al weer voorbij is.
- Er een nieuwe handleiding roofvogelinventarisatie uitkomt.
- Deze gepresenteerd wordt op de landelijke WRN-dag.

Houdoe,

Piet

VOGELASIEL VOOR DE KEMPEN :

Vogelasiel Someren
Toon en Marij de Smit
Boerenkamplaan 32
5712 AE Someren
tel. 0493-493564

STEUNPUNT ROOFVOGELVERVOLGING:

Vogelasiel Someren tel. 0493-493564.

ADRESSEN BESTUURSLEDEN :

Voorzitter: Peer Busink
De Stille Wille 34
5091 WB Oostelbeers. 013-5133699.

Secretaris: Jan Kolsters
Van Nuenenstraat 96
5503 CL Veldhoven. 040-2538248.

Penningmeester: Huub Knubben
Sansovinostraat 24
5624 JX Eindhoven. 040-2460363.

Biologisch
secretariaat: Hans Hermans
Provincialeweg 138
5503 HK Veldhoven. 040-2547152.

Algemeen lid: Pieter Wouters
Lensheuvel 37
5541 BA Reusel. 0497-643049.

en: Willem Veenhuizen
Bussele 32
5641 PB Eindhoven. 040-2816913.

INHOUD: jaargang 23 no. 1 (1997)

Peer Busink	Jaarverslag over 1996 van Vogelwerkgroep De Kempen.	1
Hans Hermans	De vogels in 1996.	3
Peer Busink	Activiteitenoverzicht "VWG de Kempen" 1997.	4
Hans Hermans	Jaarprogramma VWG De Kempen 1997.	5
Hans Hermans	Inventariseerders broedseizoen 1997.	7
Pieter Wouters	Broedsucces en vervolging van de Havik in de Kempen in 1996.	8
Peer Busink	European Bird Watch 28-29 sept. 1996.	14
Ben Jacobs	Resultaten van de vrijwillige weidevogelbescherming in 1996.	17
Huub Knubben	Knipselkrant.	25
Jan Wouters	Voor U gelezen.	30
VOGELVARIA		
Piet Wuyts	Decembermijmeringen.	32
Jan Wouters	Terugmelding van een Wulp.	32
Jan Wouters	Waarneming van een Grauwe Fitis op de Landschotse Heide.	33
Piet van Happen	Wist U dat...	34

Tekeningen: M. Bakermans (voorpagina)
H. Bierens
F. Neijts
L. Peeters
H. Ragas